

Uporedjenje izmedju oštetiavanja trogirskih lavova i barbarske rušilačke akcije Talijana u Julijskoj Krajini i Južnom Tirolu govori samo za sebe i svaki bi komentar mogao da oslabi oštru sliku ovog uporedjenja.

»Köstliner Zeitung«

ISTRRA

Italija nema moralnog ni materijalnog prava, da se zbog lavova u Trogiru uzbuđuje i napada Jugoslaviju. Kako bi tek Jugoslavija trebala do reagira na talijanski vandalizam u Julijskoj Krajini?

»Köstliner Zeitung«

GLASILO SAVEZA JUGOSLOVENSKIH EMIGRANATA IZ JULJSKE KRAJINE

NAŠE STALIŠČE

V posljednjem času se dogajaju v javnem življenju Jugoslavije stvari, katerih pomen prekaša navadne narodne dnevne-politične dogodke in ki bi mogle zato v vsakem Jugoslovenu vzbuditi skrbi. Za Jugoslavijo in njeno bodočnost. Zato smatramo potrebnim, da o tem spregovorimo. Neposredni povod zato nam je dala izjava vodje bivše slovenske ljudske stranke g. dr. Korošca, v kateri zavzema programatično stališče v pogledu Jugoslavije, njene ureditve in njene bodočnosti.

V tej izjavi se povdarja, da je osnovna zahteva Slovencev, ki so danes razdeljeni na štiri države, Jugoslavijo, Italijo, Avstrijo in Madjarsko, da se ujedinijo v eno politično zajednico in da ima glavni del Slovencev, ki živi v Jugoslaviji, nalogo delovati na udejstviti tega ideala ter da morajo vsled tega Slovenci v jugoslovenski državi sebi izdejstvovati tak samostalen položaj, ki bo nepretrgoma služil kot privlačna sila za vse ostale dele Slovencev, ki živijo v drugih državah.

Od Slovencev, ki živijo v drugih državah v teritorijalni kontinuiteti z Jugoslavijo, prihaja vsled svojega števila, nacionalne zavesti in pomembnosti v prvi vrsti v poštev Julijska Krajina, to je Trst, Gorica, Istra.

Izjava g. Dr. Korošca, zadeva torej v veliki meri interese Slovencev, ki živijo v Julijski Krajini, in zato je važno poznati stališče, ki ga zavzemajo v pogledu njegove izjave Slovenci, ki živijo pod Italijo.

Nedvomno je ideal vseh Slovencev, da se tudi oni Slovenci, ki živijo danes pod Italijo, Avstrijo in Madjarsko, združijo z glavnim delom Slovencev, ki živijo v Jugoslaviji, v eno politično zajednico. Prav hvaležni smo g. dr. Korošču za ta tako jasno irendentističen program, ki je naperjen proti tujim imperializmom. Zamerjamo pa, da ni v stilizaciji izjave z ravno isto jasnostjo povdarjeno, da ideal vseh Slovencev dopušča tako politično združitev samo v okviru Jugoslavije, in to tembolj, ker nejasnost v izjavi dopušča v tem pogledu možnost tudi druge razlage; kajti združitev vseh Slovencev v eno politično edinico izven mej vsake druge države — ne glede na to, da bi praktično taka ustvaritev nikdar ne bila mogoča — ne more biti ideal Slovencev, ker bi to pomenilo staviti v nevarnost obstoj Slovencev kot takih. Dopuščati možnost združitve vseh Slovencev v okviru katerekoli druge države izven Jugoslavije pa bi bil zločin nad slovenskim narodom, ker bi to pomenilo hoteti in vedeti delati za njegov pogin.

Sicer pa smatramo mi emigranti iz Julijske Krajine, da je sveti ideal združitve ne le slovenskih ampak vseh jugoslovenskih krajev, ki so izven mej Jugoslavije, z Jugoslavijo, vseobčji jugoslovenski nacionalni ideal in da je torej problem dovršitve in spopolnitve osvobođenja vsega jugoslovenskega nacionalnega teritorija in njegove združitve z Jugoslavijo vseobčji jugoslovenski nacionalni problem. Mi pričakujemo zato od vseh Jugoslovenov in od vsakega posameznega Jugoslovena brez razlike, in brez ozira na notranjo ureditev Jugoslavije, da ta problem smatra svojim problemom, kateremu moraju svi Jugosloveni brez razlike poklanjati svoje polne simpatije in vso svojo faktično pomoč. Ker računamo na simpatije in pomoč vseh Jugoslovenov, so nam vsi bratje Jugosloveni enako mili in dragi, kakor nas vsi Jugosloveni brez razlike smatrajo svojim dragim in milim bratom. Jasno je, da mi ne smatramo niti za umestno, niti za primerno, da se mešamo v notranje politične zadeve Jugoslavije in njene ureditve, v politična vprašanja, ki zadevaju razne politične skupine in stranke v državi. Toda z isto doslednostjo stojimo na stališču, da naše vprašanje, kot čisto naroden problem, ne sme služiti nobeni politični stranki v eksploataciji za dosego njenih posebnih ciljev.

Pogrešno je misliti, da zavisi privlačnost Jugoslavije za oni del Slovencev, ki živijo pod Italijo, le od oblike samostalnega položaja, ki naj ga Slovenci v jugoslovenski državi sebi izdejstvujejo. Jugoslavija, in sicer cela, kakor tudi položaj Slovencev v njej, tvorijo od prvega dneva njenega osnutka dalje neodoljivo in maglično privlačno silo, ki tvori najviši narodni ideal vsakega Slovenca, vsakega Jugoslovena,

Interesantna polemika o lavovima u tršćanskom „Popolo di Trieste“

Trst, januara 1932. — Početkom četrnaestog stoljeća dobili su Genovežani od Tršćana u znak zahvalnosti za usluge u jednom ratu na dar jednog mletačkog lava. Taj lav još uvijek postoji u Genovi. Sad, u povodu događaja s trogirskim lavovima — poznati tršćanski arhitekt i fašista Berlam uputio je tršćanskom dnevniku »Il Popolo di Trieste«, koji je glavno glasilo fašističke federacije u Trstu, jedno pismo, u kojem predlaže, da bi Trst tražio od Genove povratka onog lava, koji joj je dan pred nekoliko stoljeća, pa da se u Trstu taj lav postavi kao historijski spomenik na vidljivo i reprezentativno mjesto. Ovaj predlog arhitekta Berlama naišao je na interesantan odjek. U prvom redu Genova je pokazala da ne kani lava da vrati Trstu. To je neugodno odjeknulo u onim krugovima, koji su se nadali, da će Genova odmah ponuditi lava, o kojemu je riječ i da će lav s pompom i manifestacijom biti prenešen u Trst. Druga neugodna pojava u povodu ovog Berlamovog pisma je polemika, koja je nastala u »Popolcu«. »Popolcu« je naime objavio mnoga pisma, kao odgovor na Berlamov predlog. U tim pismima iznesena su mnoga mišljenja, a u nekoliko pisama

izraženo je sasvim otvoreno mišljenje, da su mletački lavovi simbol nasilja i znak jedne nasilne vlade, koja je ostala Trstu u neugodnoj uspomeni. U jednom se pismu kaže čak, da je Venecija, čiji je lav simbol, bila »opressore«, a njezin se postupak kvalifikuje riječju »essazionisti«. U tom se pismu s radošću konstatuje, da je Venecija ipak samo kratko vrijeme vladala u Trstu i da je to bila sreća za Trst. To su samo neki momenti iz tog veoma interesantnog pisma, koje nosi potpis »Un triestino«.

Na to pismo odgovorio je u »Popolo di Trieste« arhitekt Berlam u broju od 19. januara pod naslovom: »Pogrešena mentalna orijentacija«. U tom svom novom pismu arhitekt Berlam zgraža se nad mišljenjem onoga, koji se potpisao »Un triestino«. On, nažalost, mora u početku svog pisma da konstatuje, da je ovo mišljenje o nasilnoj Veneciji u Trstu dosta rašireno (abbastanza diffuso), pa se on osjeća ponukanim da se bori protiv takvog mišljenja,

koje može da nauče na Trst opravdane antipatije Talijana, koje može u isto vrijeme da urodi zlobnom radošću kod neprijatelja preko granice (a rallegrare di gioia maligna nostri nemici d'oltre confine!).

Čudno je, kaže Berlam, da se u Trstu čuju takvi glasovi protiv lava Sv. Marka, dok se na primjer u Furlaniji sa zadovoljstvom sjećaju Venecije, a što je glavni, dok Dalmacija drhće zbog jugoslovenskih rana zadanih svetom simbolu Venecije, lavu sv. Marka, čudno je doista, da se malo pošlje trogirskih događaja, kaže Berlam, događaja, da Trst o lavu govori kao o simbolu nasilja i ropstva. To je za osudu. Ja sam, kaže Berlam, odgojen u saznanju, da je samo Austrija bila nasilnik, a Venecija je naprotiv bila ona, koja je sijala pravdu, umjetnička bogatstva, slavu i kulturu.

»Ja držim, kaže Berlam, da na našim obalama mogu da postoje samo dvije tendencije: veneto-talijanska i austrijsko-slavenska. Ili smo »sanmarkintisti« ili smo »arčidukali«. Zlo je jedino

to, da je Venecija vladala Trstom samo 11 godina. Od tuda proizlazi siromaštvo Trsta u umjetnosti i inferiornost u kulturi u poredjenju s nekim istarskim gradićima ili s gradovima u Dalmaciji. Austrija nije dala Trstu intelektualne veličine i razvoja, dok je naprotiv favorizirala materijalno blagostanje i pritok internacionalnih afarista, koji su dolazili u Trst »a godersi la cuccagna«. Možda je to herezija za poslovne ljude, ali ja preferiram patricijsku finesu, koju je Venecija dala Zadru i svim primorskim gradovima bez razlike, nego masno blagostanje bez duha, koje je dala Austrija Trstu. Ja ne želim, da Trst tvori jedno tuđe tijelo, koje ne bi spadalo u neprekidni djerdan venecijanstva, koji se proteže od Bergama do Kotora. Neću da bi Trst pravio neki prkos, jer bi se to moralo osuditi vrlo strogo«.

Tako završava pismo arhitekta Berlama, a odmah za njim donosi »Popolcu« u istom broju pismo, koje nema potpisa, a počinje ovako: »Trst ima pored velikih problema sad i problem lava Svetoga Marka. Mnoga su se pera i mnogi mozgovci zainteresovali tim problemom«. U tom pismu interesantno je ovo mjesto:

»Treba znati, da mletačkoga lava nisu Genovežani Trstu godine 1380 stikom oduzeli. Tršćani su pomogli Genovežanima da sleinu s tornja onog lava i da ga odnesu u luku. Tršćani su na odlasku definitivno pozdravili lava, kojeg su Genovežani oduzeli, kad su vidjeli kako ga ligurska galija nosi prema Mediteranu, i začelili su sigurno pri tom da nikad drugi lav ne bi više došao u Trst kao znak venecijanske dominacije«.

U tom istom pismu kaže se nadalje i ovo: »Može da se ustvrdi s najvećim mirom, da Trst nije nikada osjetio ljepotu svoje veze s Venecijom, kao što su to možda osjetili neki drugi gradovi«.

Pisac ovog pisma pokušava da dokaže, da je Trst naprotiv htio da bude što vjernija »kći Rima«. I kad je došlo oslobođenje, Trst je htio da ukrasi svoj Sv. Just jednim kipom rimske vučice. Tršćanski su listovi jednom zgodom pokušali da zatraže od Rima da pokloni Trstu jednu takvu vučicu na uspomenu, kao što se sada traži od Genove, da mu pokloni lava Sv. Marka. Ali kao što se sada događja da Genova odbija da dade lava, tako je Rim onda na poziv tršćanske štampe šutio i nije nikada poslao Trstu zatraženu vučicu na poklon. Pisac se pita, da li bi bilo uputno da se takve stvari još koji put dogode Trstu, misli naime, da se ponovi sramota, da se idealizam Trsta ovako odbija. Pa odgovara:

»Mislimo, da se to ne bi smjelo više nikada učiniti ni za lava ni za vučicu. Izvjesne stvari gube od svoje vrijednosti, ako se dobiju silom«.

Medju pismima, koje je u ovoj polemici objavio »Popolcu« interesantno je i ono potpisano sa »Un mulo de Renac« u broju od 19. o. m. j. To pismo počinje ovako:

»Predlog arhitekta Berlama nije prihvatljiv za Trst. Prihvatanjem toga predloga nastavilo bi se samo s jednom zabudom koja se mogla podnositi pod Austrijom, ali koja danas

postaje nesnosnom, jer falsifikuje historiju Trsta«.

U tom pismu kazano je i ovo: »Mi ne možemo da tražimo vraćanje lava, kojeg su naši djedovi darovali Genovežanima kao zahvalu za pomoć koju su pružili Trstu. Lav Sv. Marka mogao je da bude nametnut Trstu samo malo godina«.

»Mulo de Renac govori o »herojskoj borbi male tršćanske općine za oslobođenje ispod serenissime i vrlo snažne mletačke republike, koja je pritiskala grad Trst od Milja do Tržićac. Taj »Mulo de Renac traži, da se o prošlosti Trsta napiše već jednom jedna ispravna historija, koja bi nadomjestila onu, koju su pisali irendentisti, da bi služila u borbi za pripojenje Italiji. U prvoj historiji mnoge stvari imale bi drugačije da izgledaju«.

U svom broju od 20. januara donosi »Popolcu« nekoliko daljnjih pisama u vezi s Berlamovim predlogom. Nije moguće pobliže iz njih sve zanimivosti, pa ćemo se ograničiti tek na neke momente. U pismu s potpisom »Ettore Benvenutic« kaže se u početku ovo:

»Dragi direktore, proza onoga, koji piše, da su Tršćani s veseljem gledali kako genovežani voze mletačkoga lava iz Trsta i da su se radovali oslobođenju ispod mletačkog nasilja, mora da je sigurno inspirisana iz Beograda. Kad ne bi taj napisani članak bio inspirisan iz Beograda, onda bi pisac morao da zna, da na ratnim grobljima spavaju vječni san zajedno vojnici Tršćani, Venecijanci, Pizani, amalfijanci i sinovi svih ostalih krajeva Italije, koji su pali za slobodu Trsta...« »Buditi u 1933 godini stare općinske rivalitete i protiviti to je jednom riječju zločinac i ja nikako ne vjerujem, da je pisac toga pisma pravi Tršćanin«.

Redakcija »Popolca« kaže, da se i ona slaže s ovim pismom prijatelja i kamerata Benvenutija

U fašističkom duhu napisano je i pismo, koje je potpisano sa »Un artista«. Taj »artista« daje puno priznanje arhitektu Berlamu, koji se trudi, da bi svim zgradama, koje on u Trstu gradi, dao ne samo modernu liniju, nego u prvom redu jednu talijansku i venecijansku notu da bi i za budućnost u tršćanskim zgradama bio trag nacionalne pripadnosti toga grada. »Un artista« govori i o lavovima. On kaže, da i bez genoveškog lava ima u Trstu nekoliko mletačkih lavova, pa ih citira. Ali, kaže, lavovi danas za Trst nemaju neko naročito značenje.

»Lavovi su imali u Trstu značenje pod Austrijom, koja ih nije mogla da zabrani, nego ih je samo tolerirala i ako je znala, što znače. I baš sada treba da se istalene da je lav s najvećim značenjem onaj na palači Vianello »di faccia allo stranier che armato accampava si sul nostro suolo, koji je rikao »Italia, Italia« prema Balkanu (tršćanskom Narodnom Domu) i prema austrijskoj kasarni. Taj je lav bio postavljen na palaču Vianello od arhitekta Berlama«.

»Un artista« drži, da uza sve to ipak nije uputno, da se traži od Genove lava, kojeg joj je Trst dao u četrnaestom stoljeću. Radije neka Trst traži od Ljubljane 172. crte-

ki je obsojen, da živi pod Italijo. In tu-padi tu moramo grajati stilizaciju izjave g. Dr. Korošca, ki govori o Slovincih pod Jugoslavijo in Italijo v isti sapi in brez nobenega razlikovanja. Ze samo misel namreč, da bi si nekdo upal primerjati položaj Slovencev pod Italijo s položajem Slovencev v Jugoslaviji, smatramo kot apsurdno zablodo.

Izjava g. Dr. Korošca pa krije v sebi tudi kal gotovih nevarnosti, ki doslej še niso bile, ali pa ne dovoljno povdarjene. Predvsem ustvarja izjava g. dr. Korošca nov problem, ki doslej še ni obstojal in ki zares ne bi bil potreben, ker ne more nobenemu koristiti, pač pa bi postal razlog novih sporov med brati. To je določitev plemenske ali narodne meje med Slovenci in Hrvatji v Istri. O tej meji do danes v naši zgodovini ni bilo govora. Njo se ne da tako potegniti, da ne bi bilo pritožb z ene in druge strani. Slovenski in hrvatski element v Istri se tako prelivata drug v drugega, da ne obstoja točna meja med enim in drugim, pač pa obstoji nek mešan pas, v katerega se to prelivanje neobčutno in neopaženo vrši; tako neobčutno in neopaženo, da, kakor reče, do danes nikdar vprašanje te »meje« ni bilo načeto. Z velikim ponosom se mi Primorci vedno sklicujemo na to, da smo že davno pred vojno

baš v onih krajih, ki so pripadli Italiji, imeli Jugoslavijo v miniaturi, kjer smo se Slovenci, Hrvati in Srbi čutili vedno ne le kot bratje, ampak kot eno telo. Kot take so nas smatrali tudi naši sodeležani Italijani, ki so nas vse imenovali z enim samim imenom: Slavi. Italijani niso med nami nikdar delali razlike. Ta lepa in uzvišena sloga med brati je bila ona, ki je omogočila nam primorskim Jugoslovenom pred vojno oni krasni napredek, one velike uspehe na vseh poljih, ki so naš ponos, za katere so nas zavidali ostali bratje in prijatelji, vsled katerih so se nas ball naši neprijatelji.

Ali ne bi bil neodpustljiv greh, rušiti danes to slovo, to bratstvo, to jedinstvo, ravno u Istri bolj potrebno nego kadar koll poprej?

Ali ne bi stroga aplikacija izjave g. dr. Korošca mogla imeti tudi to posledico?

Druga velika nevarnost, ki jo krije v sebi izjava g. dr. Korošca, leži v tem, da predvideva samo slučaj sporazuma s Hrvatji in Srbi. Kaj pa, ako do tega sporazuma ne bi prišlo? V tem slučaju bi bili morda od vseh najboljši prizadeti ravno oni Slovenci in oni Jugosloveni, ki smo pri določiti mej ostali izven mej Kraljevine Jugoslavije. Mi vidimo namreč edino možnost reši-

tve problema Jugoslovenov, torej tudi Slovencev, ki živijo izven Jugoslavije, v tem smislu, ki ga g. dr. Korošec v svoji izjavi označuje kot »osnovno zahtevo« (namreč ujedinjenje v eno politično zajednico), le v enotni, združeni, moćni Jugoslaviji, v enotni, združeni in moćni državi vseh jugoslovenskih plemen. Samo taka država more tvorit za jugoslovenske manjšine v drugih državah pravo privlačno silo, kajti samo taka država bo v stanu pribaviti tem manjšinam njih verske, narodne in socialne pravice ter jim konačno povrniti njih politične pravice in svobodo.

Izjava g. dr. Korošca ni prva po vrsti. Pred njo so že bile podane v Zagrebu podobne izjave. Tada se mi emigranti nismo javili. Tudi sedaj se ne bi, ako nas ne bi k temu prisilila stilizacija izjave g. dr. Korošca. V kolikor se ona tiče Jugoslavije in njene notranje ureditve, se nećemo z njo baviti, v kolikor pa je posegla preko meje in tangirala naše najvitalnije interese, smo pa smatrali za svojo pravico in dolžnost, povedati jasno svoje mnenje in opredeliti svoje stališče.

Dr. Ivan M. Čok
Beograd.

za velikog majstora Tiepola, koji su za vrijeme rata odneseni u Ljubljano. Zatim trebalo bi da se nadje napis koji je bio na palači Mordo i koji je označavao da je tamo umro pjesnik i vojnik Pasquale Bessinghi. A umjesto da se misli na genoveškog lava, mogli bi Trščani da misle i na spomenik palih u ratu.

SAKUPLJANJE VENECIJANSKIH LAVOVA

Trst, januara. Mussolini je primio bivšeg ministra finansija conta Volpi di Misurata koji mu je zahvalio u ime prokuratorije Sv. Marka u Veneciji za pomoć vlade za restauraciju slavne bazilike. Conte Volpi je tom zgodom propočio Mussoliniju, da gradski muzej u Veneciji namjerava prikupiti i pohraniti reprodukcije svih venecijanskih lavova rasijanih po negdašnjem dominiju republike Sv. Marka kao što je već učinjeno za one sa otoka Krete.

APEL MESARNAMA.

Trst, januara 1933. — Pod tim naslovom donosi trščanski »Piccolo« od 19. o. m. članak, koji govori... o lavovima u cirkusu Diana, koji zbog velike krize u Trstu ne može da privuče ni toliko publike, da bi za lavove mogao kupiti kakvu strvinu, da ne krepaju od gladi. »Piccolo« se osjetio ponukanim, da se obrati na milosrdne trščanske mesare, da bi darovali starog mesa za te lavove, jer ne bi bilo lijepo, da uđu u Trstu cirkus bude prisiljen na to, da ubije lavove, da ih ne pusti da krepaju od gladi.

SLUČAJ GENERALA CRISTINIJA BIVSEG PRETSJEDNIKA SPECIJALNOG TRIBUNALA

Pariz, 23 januara. — U svom posljednjem broju pariski »Temp« donosi sljedeću vijest od svog rimskog dopisnika:

— U Rimu se mnogo govori o nemilosti u koju je pao g. Cristini, bivši pretsjednik specijalnog suda. Ovaj čovjek, koji je već po svom položaju bio član Vrhovnog savjeta, a pored toga zauzimao veoma ugledno mjesto u fašističkoj miliciji — bio je fašistički konzul — podneo je početkom decembra prošle godine ostavku »iz ličnih razloga«. Protivno običajima režima u sličnim prilikama, nikakva javna izjava pohvale, ili bar blagodarnosti za učinjene usluge, nije objavljivana. Isto tako, kada je Duce pozdravio u krilu Vrhovnog savjeta g. Tringalia, nasljednika g. Cristinija, kao pretsjednika specijalnog suda, on je izbjegavao čak i da pomene ime Cristinijevo.

Govori se da je g. Cristini bio odan bivšem sekretaru fašističke stranke g. Turattiu, i da je nemilost prema ovome povukla za sobom i nemilost prema njemu.

Bilo kako bilo, nekadašnji pretsjednik vanrednog suda prekinuo je svaki javni rad, i ne prisustvuje više nijednoj manifestaciji režima.

Izgleda da će još jedna ličnost pasti u nemilost. To je g. Farinacci, koji je 1925 g. bio sekretar partije. On je igrao istaknutu ulogu u aferi Mateotti. Na čelu lista, koga je on osnovao, »Regime Fascista«, on je i dalje ubjedjeni fašista ali se ne boji, kao uvijek, da se otvoreno bori za ideje koje su mu drage. U tom smislu on je u više mahova napadao izvjesne elemente nižeg morala, čiji je rad, po njegovom mišljenju, ponižavao režim. U funkciji tužioca on je pokazao rijetku nepokolebljivost. Neki smatraju da nije znao za mjeru, i da nije bio dovoljno elastičan.

Njegova uloga navukla je na njega mržnju raznih upravljača. U svojoj knjizi, koju je posvetio svome bratu Arnaldu, Duce govori o nekom Katonu koji moralishe; izgleda da je mislio time na bivšeg sekretara partije. Ime g. Farinaccia, kao direktora »Režime Fascista«, nestalo je sa lista. Time je, uglavnom, okončana politička aktivnost posljednjeg velikog fašističkog šefa u provinciji.

PREZIMENA PROMIENJENA NA TALIJANSKI OBLIK.

Rijeka, januara 1933. — Službeni list kraljevine Italije »Gazzetta Ufficiale« od 20. o. m. objavljuje dva dekreta riječkog prefekta, kojima se promijenjuju prezimena Sinković u Vegliani, a prezime Jež u Iezzi. Nosioci tog prezimena neće više smjeti da se potpisuju na stari način.

JUGOSLOVENSKA MATICA U ZAGREBU preselila se je u Samostansku ul. br. 6. dvorište prizemno lijevo.

NI U OVOM BROJU

NISMO JOŠ MOGLI DA OBJAVIMO MNOGE VIJESTI IZ JULIJSKE KRAJINE I NEKOJE ČLANKE, KOJI SE ODNOSE NA ŽIVOT NAŠEGA NARODA U JULIJSKOJ KRAJINI. MOLIMO ČITATELJE, DA NAM OPROSTE, AKO IH DVA POSLJEDNJA BROJA NAŠEG LISTA NE ZADOVOLJAVAJU MI ČEMO NASTOJATI DA U BUDUĆE PO MOGUĆNOSTI NADOKNADIMO TE MANJKAVOSTI. KOJE SU REZULTAT IZVJESNIH OKOLNOSTI IZVAN NAŠIH SNAGA. REDAKCIJA »ISTRE«.

Potrebna upoređenja i konstatacije Trogir, Južni Tirol i Julijska Krajina

»Köstliner Zeitung«, Köstlin, od 9 januara, donosi pod gornjim naslovom sljedeći dopis svog stalnog saradnika R. V. Polifke iz Beograda:

»Neopravdana biesomučna kampanja, kampanja, koja se digla u Italiji protiv Jugoslavije zbog onog neznatnog događaja u Trogiru stavlja svakom objektivnom čovjeku u dužnost da povuče malu paralelu između ovog trogirskog događaja i čitavog niza događaja mnogo teže prirode, koji su se dosada desili u Italiji u toku posljednjih godina i poslije zaključenja Rapallskog ugovora na osnovu koga je Italiji pao u dio njemački Južni Tirol i Jugoslovenska Julijska Krajina. Četvrt milijuna Njemaca i preko 600.000 Jugoslovena žive danas kao manjine u Italiji. Ove dvije manjine ne uživaju u Italiji čak ni ona prava koja pružaju jednom crnačkom plemenu po talijanskim kolonijama. U ovim kolonijama se bar poštuju spomenici urođenika i nikome ne pada ni na pamet da ovim urođenicima zabrani upotrebu njihovog materinjeg jezika. U Južnom Tirolu i u pograničnim krajevima Italije gdje žive Hrvati i Slovenci, bez razlike su zatvorene sve njemačke i jugoslavenske škole, pa čak i dječja zabavišta ove dvije manjine. Svi njemački i jugoslovenski učitelji su otpušteni, a zabranjena je čak i privatna nastava na njemačkom i slovenskom jeziku. Nije potrebno da ovom prilikom naročito ističemo loše stanje u kome se nalazi njemačka manjina u Italiji. Ovdje hoćemo u glavnom da govorimo o jugoslovenskoj manjini, jer se o strašnom stanju ove manjine dosta malo zna i mnogo riječi govori u javnosti.

U Julijskoj Krajini Talijani su prostim potezom pera uništili 550 jugoslovenskih osnovnih i građanskih škola zatim 9 srednjih škola i skoro 1000 dječjih zabavišta. Nastava na materinjem jeziku nije više dozvoljena čak ni u privatnim tečajevima, zabranjeno je otvaranje privatnih škola, dok se čak i učenje materinjeg jezika u krugu obitelji smatra kao veliki zločin protiv države. Talijani su dalje rasturili oko 600 jugoslovenskih udruženja dok je cjelokupna jugoslovenska šampa u Italiji, i to ne samo politički, nego čak i vjerski listovi, morala da obustavi dalje izlaženje.

Jugoslavenska manjina u Italiji jedina je manjina u Evropi koja na svom materinjem jeziku ne smije više da izdaje ni jedan periodični časopis. Običnim zakonskim mjerama talijaniziraju se jugoslovenska porodična imena, u dotiru sa sudovima i upravnim vlastima dozvoljena je upotreba samo

talijanskog jezika, a da i ne govorimo o vanrednim sudovima koji su veoma zaposleni u Julijskoj Krajini. Ovi sudovi izrekli su dosada 5 smrtnih kazni zbog neke tobožnje iredentističke agitacije, i ove kazne su i izvršene. Isti sudovi osudili su dosada 102 optužena sa ukupno 1.209 godina robjice, dok su 300 Jugoslovena otjerali u progonstvo. Ovo sve donosimo na osnovu statistike od prošle jeseni, a sasvim je razumljivo da je ova statistika danas mnogo bogatija.

Nasuprot ovim informacijama o životu jugoslovenske manjine u Italiji, možemo jedino da konstatujemo da u Dalmaciji živi samo 4000 Talijana, ali da oni uživaju sva prava po odredbama ugovora o miru i o zaštiti manjina. Ova šaka Talijana u Dalmaciji uživa sve nacionalne slobode i posjećuje svoje škole koje jugoslovenska država izdržava. Ovo nije sve. Lažno uzbuđenje Talijana zbog događaja u Trogiru prisiljava nas da povučemo još jednu paralelu. Prije su u Trstu, Puli, Sv. Ivanu, Barkovlju i Pazinu postojali jugoslovenski narodni domovi ali su ih Talijani do pepela popalili i sa zemljom savnili a da pri tom talijanske vlasti nisu ni prstom mrdnule da bi zločince povukli na odgovornost premda se točno znalo tko su ovi zločinci. Talijani su zatim uništili štampariju trščanskog lista »Edinost« dok su razne spomenike jugoslovenskih umjetnika dinamitom uništili. Oni nisu prezeli čak ni od rušenja i oskrvnjivanja nadgrobnih spomenika njemačkih i jugoslovenskih ratnika. Ono što Talijani rade u cilju uništenja jugoslovenske i njemačke manjine može jedino da se nazove najstrašnijim vandalizmom, ovim epitetom, kojim Talijani žele da okarakterišu one neznatne događaje u Trogiru.

Ovo upoređenje između oštećivanja trogirskih lavova i barbarske rušilačke akcije Talijana u okviru uništavanja umjetničkih i kulturnih tekovina Njemaca u Južnom Tirolu i Jugoslovena u Julijskoj Krajini govori samo za sebe i ne traži nikakav komentar, jer bi svaki komentar mogao samo da oslabi oštru sliku ovog upoređenja. Jedino, pitanje se samo po sebi nameće: u Trogiru je oštećen grb jedne države koja je još prije 140 godina prestala da postoji, i Italija dakle sasvim treća država koja uopće nema nikakvo materijalno i moralno pravo da u ovom pogledu nešto i moralno, silno se uzbuđuje i najstrašniji napada Jugoslaviju zbog ovog događaja. Kako je onda Jugoslavija trebala da reagira na talijanski vandalizam u Julijskoj Krajini?

ŠKOLA U JULIJSKOJ KRAJINI

NOVI ŠKOLSKI PROVEDITOR ZA JULIJSKU KRAJINU

Trst, januara 1933. — Na mjesto Mondina, dosadanjeg školskog proveditora, koji je premešten u Torino, postavljen je dr Marino Parolli. On je već došao u Trst i trščanska štampa piše o njemu. U tim se člancima kaže, da je dr. Parolli sposoban školski stručnjak i da mu je zato dana ovako delikatna služba, kao što je skrbištvo u zoni uz granicu. Parolli je jedan od najmladjih školskih proveditora u Italiji, ali već je mnogo godina na tom položaju. Do sada je službovao kao proveditor na raznim mjestima. Važi kao naučenjak u pedagoškim predmetima. »Piccolo« kaže, da je siguran, da će Parolli odgovarati potrebama i da će zavoljeti školu uz granicu, koja je već tako zaslužna za naciju, zbog svojeg talijanstva u doba pod Austriom i zato, jer je najspremnije poslije oslobodjenja pod fašizmom provela Gentilijevu asimilaciju i fašistizaciju.

MISIJA ŠKOLA ZA ODRASLE U JULIJSKOJ KRAJINI.

Interesantan članak u »Giornale della scuola media«.

Trst, januara 1933. — U rimskom pedagoškom listu »Il Giornale della scuola media« profesor Alberto Ballaben objavio je članak o značenju takozvanih »corsi d'avviamento«, to jest o značenju tečajeva za odrasle, ili za šegre, koji se otvaraju naročito po većim selima i varošima u Julijskoj Krajini, za one apsolvente pučkih škola, koji ne polaze srednje škole, nego idu u zanat. Prof. Ballaben piše:

U Julijskoj Krajini postojala je u prošlosti obaveza za pohađanje osnovne škole do 14 godina. Ova uredba poštuje se i danas, zahvaljujući volji nastavnika i školskih vlasti. U novije vrijeme međutim uveden su tečajevi za uvajanje dječaka u zanat, ali te tečajevne nije moglo svako selo da ima. Tako su mnogi mali »drugorodci« bili lišeni jedne blagodati i prepušteni sami sebi ili možda nekom slavenskom svećeniku koji je pored svog svetog zadatka provodio i jednu misiju, koja je bila daleko manje sveta. Sad su pak ti tečajevi podržavljani. Razlozi političkog karaktera, koji ističu prestiž nacije i traže fašistički odgoj novih generacija u drugorodnim selima, sgerišu otvaranje novih tečajeva, tako da bi mreža novih škola, koje želi režim bila što gušća i sposobnija za onu veliku svoju akciju talijanstva i fašizma, koji je potreban na granici, i pučanstvo očekuje otvorenje ovih tečajeva u selima, gdje ih još nema. Nema sumnje, da će novi školski proveditor za Julijsku Krajinu uzeti u evidenciju ovu potrebu, koja je u duhu fašizma.

VRIEME JE DA SE PRESTANE VEĆ JEDNOM!

Trst, januara 1933. — U listu fašističke škole »La scuola fascista« napisao je neki Pietro Gherardi članak o učiteljima i njihovim plaćama. On u tom članku ističe, da su među najzaslužnijim učiteljima u Italiji oni, koji su se borili u ratu, pa zato treba tim »kombatentima« dati priznanje tako, da to osjete i u materijalnom pogledu, to jest na — plaćama. U tom članku on na neki način prigovara, da su učitelji kombateni jednako tretirani kao bivši austrijski učitelji — »maestri ex austriaci«. On kaže za te bivše austrijske učitelje: »Ti učitelji odgojeni su i diplomirani u austrijskim školama i zadojeni su njemačkom kulturom, pa nemaju sigurne gentilijanske kulture«.

Trščanski »Il Piccolo« u svom broju od 19. o. m. silno se nalutao zbog ovakvog pisanja u »Scuola fascista« i donosi o tome opširan uvodnik pod naslovom »E tempo di finirla!«, u kojem kaže, da su Talijani iz Julijske Krajine već siti ovakvih ispada od ljudi iz stare Italije. Treba to jednom već da svrši, kaže »Piccolo«. Nastoji zatim da dokaže, da su talijanski učitelji iz Julijske Krajine više nego nacionalni, jer su pod Austrijom znali, da odgajaju borce za slobodu. O tome su čitave knjige napisane, koje Gherardi sigurno nije čitao, ali poslije četrnaest godina, otkako je Italija ušla u Trst, može da se zahtjeva od Talijana iz stare Italije, da bar površno poznaju historiju Julijske Krajine, a ne da drže, da su u Julijskoj Krajini samo »drugorodci«. Nije čudo, da su učitelji Julijske Krajine uvrijeđeni, kad ih se nazivlje »ex austriaci«. I sam »Piccolo« osjeća se ranenim: »Ce ne sentiamo feriti noi stessi«. Ko ne zna historiju talijanske Julijske Krajine neka je uč. Tako dovikuje »Piccolo« Talijanima iz stare Italije.

DUCA TOSTI DI VALMINUTA REFERIRA STARACEU O STANJU DJECHIH VRTOVA U JULIJSKOJ KRAJINI.

Pula, januara 1933. — Pred neko vrijeme bio je u Julijskoj Krajini Duca Tosti di Valminuta i pregledao je poslovanje društva »Italia Redente«, u čijem je on odboru. On je bio u Puli i odredio, da se osnuju četiri nova dječja azila za »drugorodnu« djecu u Istri. Sad se vratio u Rim i kako pulski »Corriere Istriano« javlja bio je kod generalnog sekretara fašističke stranke Staracea i referisao mu je o radu »Italia Redente« u krajevima uz granicu i o uspjehu dječjih azila u pravcu asimilacije »drugorodne djece«. Među ostalim referisao je on Staracen, da je u toku ove školske godine bilo već podijeljeno milijun i pol obroka hrane u azilima za »drugorodnu« djecu, a 600.000 u osnovnim škola-

ma. Starace je, kako kažu fašistički listovi, zadovoljan s dosadanjim rezultatima »Italia Redente« u krajevima uz granicu. INSTITUTO AGRARIO U POREČU ZA DJEČAKE IZ JUGOSLOVENSKE DALMACIJE.

Poreč, januara 1933. — Kako pulski »Corriere Istriano« javlja upravni odbor Agrarnog instituta u Poreču odlučio je, da će u znak simpatija za braću u »zarobljenoj« Dalmaciji, »u ovom za njih bolnom momentu«, staviti na raspoloženje, sinovima dalmatinskih poljodjelaca svake godine tri besplatna mjesta u zavodu.

TRGOVAČKI PROMET TRČANSKE LUKE U PROŠLOJ GODINI.

Trst, januara 1933. — Objavljene su službene statistike o trgovačkom prometu trščanske luke u godini 1932 koje je izradilo Ekonomsko vijeće trščanske pokrajine. Prema tim statistikama vidimo da je sveukupni promet trščanske luke iznosio 34.111.298 kvintala robe, dok je u godini 1931. promet iznosio 42.604.186 kvintala, to znači, da je u prošloj godini promet bio manji nego u prethodnoj za cirka 8 i pol milijuna kvintala!

NOVI AZILO U RENČAMA.

Gorica, januara 1933 — Udruženje »Italia Redente« otvorilo je u Renčama jedan novi azil za »drugorodnu« djecu. Kako fašistički listovi javljaju azil je već počeo s asimilacionim radom, ali svečano je otvorenje odgođeno.

OSUDE ZBOG BIJEGA PREKO GRANICE.

Rijeka, januara 1933 — Kako javlja »Vedetta d'Italia« bio je od riječke preture odsuđen na 3 mjeseca zatvora 2000 lira globe Mate Bubić iz Golgorice u Istri, star 32 godine koji je bio ulovljen na granici kod Rijeke baš u momentu kad je htio da prebjegne — Pred nekoliko dana karabinjeri su prijavili sudu u Gorici nekoliko novih bjegunaca preko granice. Među ostalim su prijavljeni Loize Bzaz, star 26 godina iz Cerovega Anton Simšić, star 27 godina, iz Smartneva kod Koškog, Loize Jakin, starog 23 godine iz Hama. Kod Koškog te njegova sestra Marieta, stara 21 godinu.

NOVI GORIČKI PREFEKTI

Gorica, januara 1933 — Dne 16 januara došao je u Goricu novi prefekt koji će zamijeniti Tienga Zove se dr Nicola Trotta. »Piccolo« piše da je 1902 svršio pravne nauke u Rimu i da je rano ušao u državnu službu u ministarstvu unutrašnjih poslova. Bio je na raznim prefekturama kao činovnik. Za vrijeme rata Trotta je bio u ratu kao oficir i dobio je krst za zasuge. Poslije rata bio je neko vrijeme u »ufficio centrale per le Nuove provincie«. U Beču je bio u jednoj posebnoj misiji. Bio je neko vrijeme lični tajnik podsekretara u ministarstvu Romana Vodio je provincijskim Pescara kao komesar, a kasnije je opet bio u ministarstvu Prefektom te imenovan laniške godine i vršio je službu u ministarstvu. Prilikom svog dolaska u Goricu izdao je proglas, u kojem kaže da će na dlaku točno izvoditi Duceova naredjenja koja su za njega najviši zakon.

STRADANJE APSOLVENATA TRČANSKE KOMERCIJALNE ŠKOLE.

Trst, januara 1933 — U ovašnjem »Piccolo« od 15 januara izišao je uvodni članak, koji je napisao dr Bruno Maestro i u kojem se govori da trščanska visoka škola za trgovinu stvara intelektualni preletarijat, jer se vrlo neznatan broj onih koji svršavaju tu školu može da namjesti pa je stanje apsolvencata koji traže posla upravo očajno. Velika većina onih, koji su svršili tu univerzu nemaju mjesta i čekaju bolja vremena ili pak rade poslove koji ih ponižuju. Interesantno je kaže pisac da se to ipak ne događa apsolvencima šiće univerze u Milanu.

SPOMENICI ZIVIANIU I MOISEU.

Trst, januara 1933. — Prošlog tjedna boravio je u Trstu vrhovni komandant milicije Teruzzi pa je obišao milicionerske čete uz samu granicu. Kako »Piccolo« javlja, tom su prilikom bili svečano otkriveni spomenici pograničnom milicioneru Zivianiju, koji je bio umoren 14 jula 1931. te Romanu Moiseu koji je pao 2 septembra 1930. Na prvom spomeniku ispisane su ove riječi:

IL 14 LUGLIO 1931-IX
QUI CADDE COLPITO A MORTE
DAI VILI RINNEGATI
PROTETTI DALL'AGGUATO
LA CAMICIA NERA DI FRONTIERA
ROMEO ZIVIANI
DELLA 58ª LEGIONE
DELLA M. V. S. N.
Na drugom spomeniku piše:
IL 2 SETTEMBRE 1930-IX
LA C. N. DEL 58.º BATTAGLIONE
CC. NN.
ROMANO MOISE
DA CHERSO
VOLONTARIAMENTE VIGILANTE
AI CONFINI DELLA PATRIA
VENIVA QUI PRODITORIAMENTE
UCCISO DA MANO ASSOLDATA
DALL'LO STRANIERO

Istarska seljačka obitelj

poštena i marljiva mogla bi se stalno naseliti na otoku Hvaru. Posjed od 20 ha (krš, šuma, pašnjak, oranica) nalazi se 10 km od grada Hvara na južnoj strani otoka. Na posjedu zasadjeno je 3000 panjeva loze, 180 mladih mendula, 50 maslina, 1000 artičoka i t. d. Ozbiljni reflektanti neka se obrate radi uslova na: Inž. G. Doroška, Hvar.

KRIMINAL U JULIJSKOJ KRAJINI.

Trst, januara 1933. — Dne 12 o. m. otvorena je u Trstu nova juridička godina govorom, koji je u Apelacionom sudu za Julijsku Krajinu održao generalni kraljevski prokurator, kao najviša sudbena ličnost u Julijskoj Krajini. Kako je poznato Mandruzzatta, koji je znao da održati govore, koji su bili dogodjaj, više nema u Trstu, a na njegovom mjestu nalazi se kao generalni prokurator Ettore Cipolla. On je ove godine govorio. Nije govorio na način Mandruzzatto, ali je ipak iznio u svom govoru neke interesantne momente. Prema njegovom govoru opaža se, da su se socijalne prilike u Julijskoj Krajini u posljednje vrijeme osjetljivo pogoršale. Cipolla konstatuje, da je na primjer broj nezakonite djece u porastu. U samom gradu Trstu broj nezakonite djece manji je nego prijašnjih godina, ali ako se uporedi s brojem novorodjenih uopće, onda je razmjerno nezakonite djece velik. Naročito se opaža, da u Julijskoj Krajini raste broj nezakonite djece otkako je uveden talijanski zakon, kojim je zamijenjen stari austrijski zakon o nezakonitoj djeci. Koncem godine 1931. ostalo je na sudovima Julijske Krajine neriješenih 3017 slučajeva nezakonite djece, a k tomu treba pribrojiti novih 6652 slučaja iz godine 1932. Koncem 1932 ostala su neriješena 2114 slučaja.

Cipolla kaže u svom govoru, da broj velikih zločina nije osobito visok. Ali kad govori o krađama mora da konstatuje, da njihov broj sve više raste, a to je u vezi s mizerijom, koja vlada u Julijskoj Krajini. Naročito je bolna rubrika o samoubojstvima, a ima sve više slučajeva samoubojstva naročito u Trstu. Zapravo gradovi daju jedini samoubice, jer u selima nije bilo gotovo slučajeva. Naročito se odlučuju žene na samoubojstva. U Trstu je lanjske godine broj ženskih samoubica prama muškim bio u omjeru jedan na prama dva. Cipolla mora nažalost da konstatuje naročito veliki porast u zločinu čedomorstva. U tom pogledu opet prvenstvo nosi Trst. Mussolinijeva politika što većeg radjanja nema velikog uspjeha u Trstu i ako se dnevni listovi trude, da uvjere pučanstvo kako treba imati u tom pogledu više odvažnosti i kako se ne treba bojati privredne krize. U Trstu više ljudi umire nego što se radja. Po prilici osam ljudi na dan umire, a sedam ih se radja. Kad govori o čedomorstvu i abortima Cipolla kaže, da u tom pogledu na selu stvarno odlično stoje. Naprimjer u Istri, kaže Cipolla, gdje živi zdravo i iskreno seljačko pučanstvo, nema gotovo ovog umjetnog sprečavanja poroda. Cipolla je govorio zatim o raznim sudbenim reformama u Italiji općenito i u Julijskoj Krajini napose i na koncu je proglasio otvorenom novu juridičku godinu.

»ANTONIO GROŠIĆ, NIEGOV ŽIVOT I NIEGOVO VRIJEME«.

Rijeka, januara 1933. — Pod gornjim naslovom izišla je ovih dana iz štampe knjiga, koju je napisao Eduardo Susmel. Ta je knjiga bila nagradjena od talijanske Akademije. U njoj se opisuju život glasovitog riječkog irendentističkog prvaka i renegata rodom iz Draguču u Istri, te historija Rijeke (u Susmelovoj interpretaciji...) od 1848. do 1926. Knjiga ima 300 stranica, a uvod joj je napisao predsjednik fašističkog parlamenta Giovanni Giurati. U knjizi su objavljeni mnogi neobjavljeni napisi D'Annunzijevo o Riječi. Bez sumnje interesantna knjiga.

BROJEVI O STANOVNIŠTVU POSTOJNE.

Postojna, januara 1933. — Objavljena je službena statistika za postojnsku općinu za godinu 1932. Prema toj statistici vidi se, da je kroz prošlu godinu emigriralo iz Postojne 237 ljudi, i to većinom u Jugoslaviju, a doselilo ih se 294 i to većinom iz stare Italije.

KONGRES EVROPSKIH LIČNOSTI KOJE SIMPATIZIRAJU SA FAŠISTIČKIM REŽIMOM

Pariz, 23 januara. — U svom današnjem broju pariski »Temp« donosi slijedeću vijest svog rimskog dopisnika: U fašističkim krugovima se već nekoliko dana govori o jednom velikom kongresu koji bi se održao u Rimu, a na koji bi bile pozvane izvjesne evropske ličnosti koje simpatiziraju sa fašističkim idejama i metodama. Govori se da je kongres Volta sakupio samo predstavnike stare generacije, koji su raznim vezama vezani za liberalni i demokratski ideal. Sada bi trebalo pozvati na obale Tibera i predstavnike evropske omladine, željne duboke reforme duha našeg kontinenta, a na bazi ideja reda i autoriteta.

TALIJSKA TRGOVAČKA BILANCA

Rim, 20. januara. Prema službenim podacima Italija je tokom 1932. godine uvezla razne robe u vrijednosti od 8.247.076.785 talijanskih lira, a izvezla 6.796.346.248 lira. Deficit trgovačke bilance iznosi prema tome u 1932. god. 1.450.730.537 lira. U godini 1932. izvoz i uvoz znatno su smanjeni prema god. 1931. kada je Italija ukupno uvezla razne robe u vrijednosti od 11.643.058.510, a izvezla 10.209.503.487 lira. Prema tome deficit trgovačke bilance u god. 1932. i 1931. je gotovo isti.

ITALIJA I FRANCUSKA

POMIRLJIVJE DRŽANJE TALIJSKE ŠTAMPE PREMA FRANCUSKOJ.

Paris, 19. januara. Rimski dopisnik »Tempa« konstatira u svojem telefonskom izvještaju, da je talijanske štampa u posljednje vrijeme zauzela pomirljivije držanje prema Francuskoj. Dopisnik smatra da je situacija dosta jasna i veli: »Ono što Rim očekuje od Pariza sastoji se u glavnom u tome, da se talijanskoj politici ostave slobodne ruke na Balkanu i u srednjoj Evropi. To je uvjet, koji Italija stavlja za francusko-talijansko prijateljstvo.

BENEŠ O ODNOSIMA MALE ANTANTE I ITALIJE

Pariz, 21. januara. Čehoslovački ministar vanjskih poslova dr. Beneš u izjavi, koju je dao pariškom listu »Quotidien«, rekao je ovo: Sve države Male Antante videle bi rado zblizenje između Francuske i Italije i prijateljsko regulisanje spornih pitanja koja između njih postoje. Mi vjerujemo da postoji tijesna povezanost između francusko-italijanskih odnosa i odnosa između Italije i Male Antante. Ja sam uvjeren da je između svih tih zemalja sklonost za zajedničku politiku poželjna i da će time i stvari evropskog mira biti odlično posluženo. Naravno, ovo zblizenje treba da bude sprovedeno na način koji ne bi dirao u pravo nijedne od zainteresovanih država. Ja neću da govorim o konkretnim parolama niti hoću da pokušam da označim zajedničke političke linije, ali poštovanje svačijih prava je očigledan uslov za prijateljsku saradnju. Što se mene tiče, ja sam uvjeren da će do toga doći.

JOUVENEL ĆE REĆI MUSSOLINIJU SVE...

Pariz, 22. januara. Novoimenovani francuski ambasador u Rimu Henry de Jouvenel je jučer poslao podne otputovao u Rim, a prije toga dao je suradniku »Intransigeant« izjavu, da je veoma zadovoljan, što će već u ponedjeljak imati prvi sastanak sa predsjednikom talijanske vlade Mussolinijem koga još do sada nije vidio De Jouvenel je rekao, da cijela Francuska želi sporazum s Italijom i da će on u Rimu raspravljati o svim problemima »Kada dva velika naroda žele da se sporazumiju, rekao je na kraju de Jouvenel, oni moraju jedan drugomu reći sve.

ZA SPORAZUM IPAK NEMA OSNOVE

Pariz, 22. januara. U vezi sa skorašnjim događajima u Srednjoj Evropi i na Balkanu Victor Bass se bavi u današnjem broju »Volonté« direktivama talijanske politike te tim povodom veli: »Za pregovore su potrebne dvije stvari. Za pregovore je potrebna kod jedne i druge strane iskrena želja, da dodje do sporazuma. Za pregovore je dalje potrebna zajednička baza. Međutim ta baza ne postoji između Francuske, koja želi mir, i Italije koja želi rat. Nesumnjivo je, da Francuska treba da bude pomirljiva i da radi na ostvarenju mira, pa makar na tome polju morata suradivati i sa samim djalvolom. Ali može li se od te Francuske zahtijevati, da ona u svom samoprogorjevanju ide tako daleko, pa da čak podnosi i stalna izazivanja i uvredljiva poniženja, da podmeće ledja i da poput Martina izjavljuje »da se njoj svjida da bude bijena«? Ja to ne mislim, a i Edouard Herriot je izjavio sa plemenitom iskrenošću, da njegovi avansi u Toulouseu nisu naišli na povoljan prijem u Italiji i da je sad — ja mislim, da će tako biti uvijek — nemoguće pregovarati sa Mussolinijevom Italijom.

»BEZ NOVCA ITALIJA ĆE FRANCUSKU OSTAVITI NA MIRU«.

Pariz, 23. januara. U vezi sa francuskim pokušajem, da se dodje do zblizenja između Francuske i Italije tjedni list »Cri de Paris« objavljuje dugi članak pod naslovom »Politika noja«. — U tom članku dokazuje, da je Italija tokom posljednjih godina gomilala optužbe protiv Francuske samo zato, da bi na kraju mogla postaviti što veće zahtjeve. U članku se spominje i jedan članak engleskog lista »Manchester Guardian« u kome je između ostalog rečeno, da je Italija tražila od Francuske da napusti Jugoslaviju. »Cri de Paris« ustaje protiv takovih talijanskih zahtjeva i veli:

U ITALIJI JE UAPŠEN FRANCUSKI PROFESOR EYDOUX.

Pariz, 14. januara. Današnji »Matin« u senzacionalnoj formi javlja o hapšenju jednog uglednog Francuza u Italiji. Vodj odeljenja za eksperimente Politehnike u Parizu, profesor Henry Eydox, koji je prošle godine proveo svoje osustvo u Talijanskim Alpama, uapšen je prilikom pregleda jedne električne centrale u dolini Eca. On je odmah optužen sudu zbog špijunaže. Francuski profesor nalazi se sada u jednom talijanskom zatvoru. Francusko ministarstvo spoljnih poslova proučavalo je ovu aferu i dale instrukcije novom ambasadoru u Rimu Jouvenelu, da zatraži od talijanske vlade informacije o ovom slučaju i da radi na oslobodjenju profesora iz zatvora.

Francuska štampa oštro napada fašistički režim zbog uhapšenja profesora na pariškoj politehničkoj školi Charlesa Marie Eydoxa pod sumnjom špijunaže. Prof. Eydox, koji je strastven alpinist pošao je još prošlog ljeta u Gornju Italiju da na Alpama provede svoje ferije. S njim se nalazila i gdjica, Georgette Bonnefond. Kako je prof. Eydox vrlo dobar slikar, to je on sigurno snimao alpske pejzaže, a kao profesor na visokoj politehničkoj školi interesovao se i za hidrauličke radove. Sve je to bilo sumnjivo talijanskim vlastima i 4 septembra prof. Eydox i njegova pra-

»Ostaviti Jugoslaviju na milost i nemilost Italije, koja se već ugnjezdila u Albaniji, one Italije, koja je saveznica Turske, koja pruža ruku Bugarskoj i koja neprestano pomaže madžarske aspiracije, to znači otvoriti jedan sukob u kome bi kao i 1914. godine sve države morale sudjelovati, htjele one to ili ne. Prijateljstvo Italije ne vrijedi toliko.

Isti tjednik objavljuje jedan članak o talijanskoj inostranoj politici. U tom članku spominje i talijansku želju, da se od Francuske dobije jedan zajam, koji je Italiji potreban zato što Sjedinjene Američke Države neće više da joj daju zajmove. List očekuje, da će Italija u cilju dobivanja zajma od Francuske pribjeći čak i zastrašivanju. Na kraju članka list veli:

»Novac je živac rata. Bez novca Italija će nas ostaviti na miru!«

KAMPANJA TALIJSKE ŠTAMPE PROTIV JUGOSLAVIJE.

Beograd, 20. siječnja. »L'Echo de Belgrade«, beogradski tjednik na francuskom jeziku, piše, da je fašistička štampa otvorila koncentričnu vatru protiv Jugoslavije. Članci Virginia Gayde u »Giornale d'Italia« imali su bez sumnje cilj, kako to javlja i rimski dopisnik londonskog »Daily Telegrapha«, da održe vatru ogorčenja protiv Jugoslavije u Italiji. Zatim »L'Echo de Belgrade« piše:

»Vrhovni zapovjednik protujugoslavenske akcije u Italiji, Virginio Gayda, osobno je preuzeo vodstvo u protujugoslavenskoj kampanji. Njega pomažu u »Giornale d'Italia« Italo Zingarelli, Luigi Barzini, Velan Dionisi te drugi. Iza »Giornale d'Italia«, došao je »Corriere della Sera«, a zatim »La Stampa«, »Il Resto del Carlino«, »Popolo d'Italia«, službeni fašistički organ. »La Gazette del Popolo«, »Il Mattino«, »Il Piccolo«, »La Volonta d'Italia«, »La Vedetta d'Italia«, »Il Littorio Dalmatico« i t. d. Sve ove novine, osim članaka i dopisa iz pera svojih urednika odnosno dopisnika, donose i sve ono iz vanjskih novina, što je upereno protiv Jugoslavije, tako, da je dobra trećina papira fašističke štampe upotrebljavana u protujugoslavenskoj kampanji. Male novine u unutrašnjoj pak žive jedino od ovih laži protiv Jugoslavije.

POLOŽAJ FRANCUSKE VLADE POLJULJAN.

U francuskim parlamentarnim krugovima se općenito vjeruje, da će vlada Paul-Boncoura morati ostopiti jer nije uspio, da sredi godišnji proračun. Već se spominje kao njegov zamjenik radikalni narodni zastupnik Daladier. Financijalni plan ministarstva financija Cheron izjavio je veliko uzbuđenje u svim političkim krugovima. Svagdje se čuje samo kritika, ni jedan glas nije za potpuni plan kako ga je iznio Cheron. Stranke se boje neugodnog odjeka među izbornicima, organizacije državnih činovnika opet ne pristaju niti na privremeno sniženje plaća. Nezadovoljstvo vlada i u vojničkim krugovima, jer je Cheron snizio vojne kredite i izdatke za skoro jednu milijardu franaka. Ovako brisanje kredita vojni krugovi smatraju neodgovornom gestom, na koju oni u interesu obrane države ne mogu pristati.

»NOVA KAPITULACIJA VLADE«.

Pod naslovom »Nova kapitulacija vlade« osvrće se »Journal des Debats« na teški položaj u kojemu se nalazi vlada g. Paul-Boncoura. List veli, da je položaj vlade od dana u dan sve gorji i gorji. Vlada polako umire, 20. o. mj. počelo je zasjedanje parlamenta i vlada vidi, da parlament čini slab utisak, Boncoura vlada je u toliko mjeri diskreditirana, da se ne može pridici. Mora se slomiti na proračunu. Parlamentarna većina nastavlja ovo stanje, koje je stanje meteža i nesigurnosti. Vojni odbor komore konstatira, da postepeno smanjivanje vojnoga proračuna prelazi već jednu i četvrt milijarde franaka. To znači da je vojni proračun smanjen za 16 posto prema 1932. Prema tome se daljnje uštednje mogu tražiti jedino putem reorganizacije vojnih sila u skladu s jednom odlučnom i jasno određenom politikom.

tilica su uhapšeni. Od tada se ništa više o njima ne zna. Tek kad je škola nastavljalna vidjelo se da prof. Eydoxa nema, pa se je počelo tragati za njim. Na diskretan način prof. Eydox je uspjelo natuknuti nešto o svojoj sudbini svojoj majci i tako je obaviješteno ministarstvo spoljnih poslova koje je odmah povelu potragu. Tek tada se ustanovilo da se prof. Eydox nalazi u zatvoru u Italiji. To tek sada javljaju i talijanski listovi koji tvrde, da je prof. Eydox priznao djelo špijunaže, što je isključeno, jer je nemoguće i zamisliti, da bi on koji uživa velik ugled naučenjaka u svima naučnim krugovima mogao da se bavi špijunažom. Francuska vlada nastoji da ga oslobodi, pa se u tom pogledu vode pregovori između Pariza i Rima.

ZAŠTO JE UAPŠEN EYDOUX?

Pariz, 21. januara (A) U vezi s aferom profesora Eydoxa »Homme Libre« u svom današnjem broju veli: »U isto vrijeme, kada je u Italiji bio uapšen profesor Eydox, talijanski pomorski izaslanik je počinio ozbiljne indiskrecije u Parizu. No francuska se vlada zbog kurtoazije zadovoljila s time, što je uspjela, da se taj pomorski izaslanik opozove iz Pariza. Javno mišljenje nije o tome ništa znalo. Eydox je uapšen samo zato, što je pred svjetskim javnim mišljenjem trebalo istaći ratoboran duh Francuske, koja je međutim dala toliko dokaza o svojoj miroljubivosti.«

Tiengo je već došao u Trst

Što piše »Piccolo«.

Trst, januara 1933. — Novi tršćanski prefekt Tiengo došao je već u Trst i preuzeo je novu dužnost. Tim povodom izišao je u tršćanskom »Piccolo« od 17. januara, članak pod naslovom »Srdačan pozdrav Trsta Carlu Tiengu«. U uvodu se kaže, da Trst pozdravlja novog prefekta i da izrazuje sve svoje simpatije prokušanoj crnoj košulji, poznatom administratoru i političkom čovjeku. Zatim se kaže u tom članku, da Tiengo nije u Gorici imao malu zadaću da izvrši, nego je naprotiv njegova zadaća bila i delikatna i teška, ali on je znao, da se iskaže u toj pokrajini na granici. On je tamo imao, da provede mir i red i da prisili »drugorodne« elemente na uživanje u nove prilike u interesu državnog i nacionalnog jedinstva. Trebalo je bičevati planove s preko granice i izbiti sve argumente agitatorima. Uz naravne poteškoće postojale su i mnoge umjetne i neke dosta delikatne. Naročito je bilo teško identifikovati u odličnim crkvenim dostojanstvenicima pod nedotakljivim plaštevima crkvene hijerarhije, njihovu političku poziciju. Tiengo je imao veoma tešku misiju, koja je u tom pravcu postala naročito teška u prvim danima poslije izmirenja između talijanske vlade i Vatikana. Tu je Tiengo bio razuman i oprezan, a u isto vrijeme je pokazao veliku političku mudrost i svaki politički ekspert morao bi mu izreći priznanje, jer je znao da se snađe u vrijeme, kad su sve sensibilitosti mogle da postanu alarmantne. »Piccolo« misli na Tiengovu akciju protiv Sedeja, koju je on izvršio na opće zadovoljstvo, ma da je postojala opasnost, da se sve izvrne u obratnom pravcu, to jest, da stvar ne uspije. Tiengo je učinio velik korak u zauzimanju fašističkih pozicija u Gorickoj i čvrsto je izdigao liktorski znak u lice svima. Tiengo je pored toga znao, da udje u narod i da mase pridobiva za fašizam. Imao je mnogo takta, a gdje nije bilo moguće drugačije pokazao je svu svoju odlučnost i strogost. Ako drugorodci nisu htjeli da shvate fašizam, on ih je prisilio da ga shvate. Tako piše »Piccolo«, pa kaže, da Trst ima neke probleme, koji su drugačiji od problema, koje ima Gorica, a to su u prvom redu veliki ekonomski problemi Trsta. To su problemi puka, mase. Radi toga ti su problemi uvijek interesovali fašističke hijerarhe. Novi prefekt naći će se pred problemom, koji će ga interesirati, jer zna što znači zadovoljiti široke narodne mase odlučno prama cilju!

»POPOLO« PRENOSI IZ »ISTRE« ČLANAK O PROMJENAMA O PREFEKTURAMA.

Trst, januara 1933. — Tršćanski fašistički »Il Popolo di Trieste« donosi izvadak iz našega članka o promjenama u prefekturama Julijske Krajine i naročito citira onaj dio, gdje se govori o Tiengu i gdje je dana karakteristika Tienga kao ličnosti i prefekta, s naročitim osvrtom na njegov rad u Gorici. »Popolo« donosi uz izvadak našeg lista svoj komentar, napisan u poznatom »Popolovom« stilu.

"Jajnine"

zlatu naših hranil

NAŠA DRAGA, STARA IMENA U OPĆINI LOVRAN.

Ispod državne ceste: Medveja, Rt (ert), Markova postelja; Kade je Marko pal. Labinsko, Cmaricevo, Škarice, Sponaricevo, Peharova, Pesak od Peharovi, Potok va Peharove, Badanj, Pod Mateju, Čisto, Skoljčič na Čistu, Fortica Soaterova, Kozlina, Feral, Bergujkin vrt, Sveta Trojica, Kosnica, Zada cimitera, Skver na punte, Ognjišta okole cimitera, Studenac na more, Brusčić, Senjavac, Brest, Barcov vrt, Kućica, Mali pesak, Veli pesak, Portič, Skoljčič pod Komušćak, Komušćak, Voda pod Komušćak, Mandalena, Skver na Mandalena, Kujica, Kumarka, Malnica, Vrutki Sv. Mikula, Sv. Mikula, Punta od Iki, Ika, Va strane, Potok od Iki = Banina, Palada v Iki, Skver od Iki, Mulandovo.

Nad državnom cestom: Kali, Medveja, Jaz, Kosača, Križevica, Pod uporicu, Tamnice, Labinsko, Budinski potok, Tercovo, Rezini, Jama, Kalac, Stala Vijiljova, Vijiljov vrt, Bradičićev vrt, Kuća popovska i fortica, Toš — Lovran grad, Turnić. Na more pod lodonjicu, Stubica, Vrata, Potok na Vrateh, Turan, Ravan, Na vrata pod lodonjicu, Kružičev vrt, Placa, Crekav, Zvonik, Bartulićev portun, Polčićev portun Učaj, Merina, Ravnica, Gorica, Sveti Ivan, Vijiljov portun, Na more pod voltu, Klančić, Kalvarija, Ogradica, Bahova, Oprič, Lokva, Dolac, Zimac, Braidice, Zaheji, Mraki, Tominič, Kuk, Sveti Rok, Liganj, Draga Sv. Mihovil, Knez grad, Vukovac.

NAŠA KULTURNA KRONIKA

PREDAVANJE G. PROF. NIKOLE ŽICA O ISTRI U PUČKOM SVEUČILIŠTU

Dne 9. veljače održat će g. prof. Nikola Žic u Pučkom sveučilištu predavanje o Istri. Zanimljivost ovoga predavanja i njegovu važnost za nas ne treba posebiće isticati. G. Žic poznat je ovdje kao kulturni radnik, a u Istri bio je poznat ranije dok je još bio gimnazijskim profesorom u Pazinu. Vjerujemo zato da će predavanje g. Žica naići ne samo na interes istarske publike, nego i ovdajšnje domaće.

G. prof. Žic govorit će o Istri općenito. Poželjno bi bilo kada bi se ovakva predavanja mogla nastaviti, da se ovdajšnju javnost potanje informira o stvarima koje se istre tiču. Mislimo da bi predavanja o Istri naišla uvijek na lijep interes. Sjećamo se kako je pred dvije godine g. dr. Vilfan govorio o problemu narodnih manjina pred dupkom punom dvoranom. Pa ako bi ovo predavanje imalo biti početak možda čitavog niza daljnjih predavanja o Istri, Pučko je sveučilište dobro učinilo što se u prvom redu obratilo na g. prof. Nikolu Žicu. Mi već sada upozoravamo na to predavanje.

ANDREJ GABRŠČEK: GORIŠKI SLOVENCJI.

Narodne, kulturne, politične in gospodarske črtice.

Teh črtice je debela knjiga, ki ima 591 strani. (U platno vezano 120 Din). Vrlo zanimivo je čitati te spomine na borbo obmejnih Slovencev, ki so se morali boriti na dveh frontah: proti zemljelačnim, zahrbitnim Lahom in proti ošabnim, gospodovalnim Nemcem. Silno zanimivo so te črtice, ki opisujejo krepak, žilav in trden narod, ki opisuje najagilnejši del našega ljudstva. Čudno je res, kako je moglo priti do tega, da je ravno ta zemlja padla v kremplje tujcem.

Vse borbe Slovencev od začetka 19. stoletja sem opisuje ta knjiga, ki se ne oziira samo na lokalne dogodke, temveč v kateri odmeva vse politično, kulturno in gospodarsko delo našega naroda.

Knjiga spada v roke učitelju, ki včasih s težavo zbira drobtinice, da prikaže vso velikansko borbo za obstoj, ki jo je moral bojevati naš narod. V tej knjigi bo našel mnogo gradiva za nacionalni pouk.

To je prvo delo o bojih in uspehih goriških Slovencev v minulemu stoletju. Neustrašni borec za pravice našega naroda, Andrej Gabršček, nam je podal v tej knjigi kot živahen pripovednik kritično sliko o našem goriškem ljudstvu, narodnem vodstvu in njegovem delovanju pod avstrijskim gospodstvom in italijanskim sosedstvom. Dobi se v vsaki ljubljanski knjižarni.

NAŠ RECITACIJSKI VEČER V LJUBLJANI.

Mladinska Podružnica »Soče« v Ljubljani, bo pripravila v soboto dne 28. t. m. ob 8 uri zvečer v salonu pri Levu, (Gospodarska cesta) recitacijski večer. Nastopili bodo naši rojaki: Grahor, Magajna in Kosmač, ki bodo čitali svoja dela. Rojaki naj se tega večera udeležijo polnoštevno. Vstopnine ni!

NOVA DELA BOGOMIRA MAGAJNE.

V ljubljanskem mesečniku »Vigred« je pričel naš rojak Magajna Bogomir priobčevati povest »Klara Legišava«, v kateri obravnava izrabljanje slovenskega življa s Krasa po italijanskem kapitalu. Klara Legišava se upa upreti nasilju, ne da bi vedela, kaj bo potem z njo. Vendar izide iz žaloigre kot upornica in zmagovalka.

Roman »Graničarje«, katerega je Magajna tudi že napisal, in katerega eno poglavje smo priobčili v božični številki našega lista, bo pa izšel leta 1934, kot »Vesernice« v Mohorjevi družbi v 50.000 izvodih. Obravnava življenje ob meji in v Primorju od časa pogina naših velikih žrtev v Bazovici.

Magajna misli priobčiti letos skupino novel v »Mladiki«, z mladinskimi slikami pa bo deloval v »Našem rodu«.

GRAD DEVIN IN RILKE

Eden največjih sodobnih pesnikov, pokojni Rainer Maria Rilke, je predmet nenehnega proučevanja književnih kritikov. V zadnjih letih je izšlo o njem več izbornih studij. Rilke, potomec koroških plemičev, v katerih je nemara tekla slovenska kri, je oboževal Prago in napisal krasne pesni o Češki, v spominu na Moskvo pa je zapisal, da je občutil dih svoje slovenske pradomovine. Kakor je Goethe nad vse ljubil Italijo, je Rilke gorel za Francijo, pisal tudi v francoščini in je na francoskih tleh pred leti umrl. Neraziskani so njegovi stiki s slovensko zemljo. Rilke je več let zahajal na sloveči grad Devin pri Trstu, čigar lastnica je bila kneginja Marija von Thurn und Taxis Hohenlohe, zelo fina in naobražena dama, ljubiteljica njegove poezije. Devin s svojo divno okolico je postal velikemu poetu druga domovina in ga je navdahnul k krasnim pesmim, ki so doble po njem ime »Duinesar Elegien«. Praykar je njegova prijateljica kneginja Hohenlohe izdala knjigo »Erinnerung an R. M. Rilke«, ki jo nemška kritika označuje kot dragocen prispevek k spoznavanju Rilkejevega življenja in dela. Avtorica predvsem pripoveduje o Rilkejevem bivanju v Devinu, o razgovorih in meditacijah na tem gradu, o Rilkejevi ljubezni do devinske okolice in Jadranskega morja.

POSLEDNJI DANI AUSTRIJE

Prvi štrajk u puljskom arsenalu

22. januara ove godine navršava se 15 godina od kako je u pomorskom arsenalu austrijske ratne mornarice u Puli izbio prvi štrajk. Uzroci su bili po izgleda materijalne prirode, ali taj je pokret imao politički karakter. Pokazalo se, koliko je bilo veliko značenje naše »Narodne radničke organizacije« u Puli, koja je imala indirektno važan uticaj u tom štrajku.

Jedne večeri i to baš 21. januara 1918. god. sastali smo se nekolicina mlađjih arsenalnih radnika i namještenika u stanu jednog druga da raspravljamo o situaciji i da poduzmemo ma koje korake da se tadašnje nesnosne prilike bar nekako ublaže. Bili smo tada svi organizirani u bečkom savezu metalških radnika. (Metallarbeiterverband). S nama je došlo i nekoliko starijih radnika, koji su još prije rata bili članovi toga saveza a neki su čak zauzimali neke položaje u upravi tog saveza.

Mi mlađji, koji smo bili povjerenici u arsenalu, začlanili smo u vrlo kratkom roku skoro sve arsenalne radnike. Stoga nije nam bilo teško zaključiti na tom sastanku da sutra bukne štrajk. Ali tomu su se u prvom redu oduprli osim nekoliko časnih iznimala skoro svi oni stariji iskusi borci. Nas je mlađjih ipak bila većina i tako smo kasno u noći (bilo je oko 8 i pol, a u devet nije smio više nitko od civila biti zatečen na ulici) zaključili da sutradan bukne štrajk.

U jutro 22. januara postavili smo se na glavnim arterijama puljske ulične mreže a naročito u onim ulicama, kroz koje su morali radnici proći da idu u arsenal. Sirene arsenalna su počele već tuliti i pozivati radnike na rad. Iz Medulina, Šišana, Premanture, Pomerana, Stinjana itd stizavale su već prve grupe radnika i težaka u grad. Oni povjerenici, koji su bili odredjeni za periferiju zaustavljali su sve radnike i upućivali ih prema dobivenim instrukcijama. Palrola je glasila: »Svi u Šiani, Kaiserwald!«

Nije bilo teško nagovoriti radnike na štrajk. Plaće su bile mizerne, hrana ispod svake kritike a obitelji radnika i uopće sve obitelji čitavog onog kraja bile su rastrkane po raznim logorima u Leibnitzu, Radkersburgu, po Mađarskoj, Austriji itd. Bile su izvrnute kojekakvim šikanacijama sa strane upravnih vlasti a i domaćeg pučanstva, koje ih je smatralo Talijanima i Srbima. S druge strane opet, oni, koji su bili prožeti slavenstvom a i Talijani rado su stupili u štrajk, jer se na koncu radilo na rušenju jedne već trule monarhije, koja nam nije nikad ništa davala, ali zato mnogo oduzela. Istina, tada nismo mogli niti u snu misliti, da ćemo ići iz zla na gore...

Oko 9 sati bili su već svi radnici u Šiani. Policija je nemoćno gledala kako radničke mase polagano ali sigurno kroče prema Šiani. S ovim pokretom stavili smo sve i civilne i vojne vlasti sa leđima o zid. Nitko nije mogao to ni misliti a kamo li predviđeti ili predurestiti. Bili su osupnuti, a kako i nebi. To je bio prvi štrajk u historiji puljskog arsenalu. Čudnovato je bilo to, da su se svi radnici i težaci iz puljske

okolice odmah solidarizirali sa nama, dok su stariji, oni iskusniji, baš na te seljake sa skepsom gledali. To je možda i uzrok, koji je najviše zapanjio sve vlasti. Ta istarski Slaven bio je poznat kao krotko janje, koga svaki vuk može na svoj način oguliti i prožderati. Ali voda je prevršila mjeru. Poznivali su oni Velog Jožu samo s jedne strane.

Medjutim janjci postadoše vuci. Komandant arsenalu, kontreadmiral Kirschmayer, postavio se na glavnom ulazu u Via Arsenale i muku mučio. Ta, potrebno je popraviti ratne brodove, koje je neprijatelj oštećio. Kad su iz »Belonec« i »Gaa« (starih brodova, koji su bili već nekoliko decenija usidreni u puljskoj luci) izlazili Slovenci, koji su bili militarizirani a zvali smo ih »Landsturm arbeiter«, i nahrupili na izlaz, komandant je izvodio sablju iz korica i htio ih je otjerati na posao. Ali tko će zaustaviti masu od 1500—2000 ljudi, makar i golorukih.

U 9 i pol počelo je zborovanje pod vedrim nebom. Vedar dan kao usred ljeta doprineo je sa svoje strane mnogo uspjehu pokreta. Govorilo se mnogo i iznijelo se neodrživost postojećih prilika. Svi su govornici naravno govorili talijanski. Najvratnije je govorio Antonio Talatin. Njegove glavne riječi bile su: »metter la vita a repentaglio«. Govorio je i famozni socijalistički vodja Lirussi, koji je za vrijeme rata imao aprovizaciju u Puli. Njega su radnici izživljali. Već smo se bili mi Slaveni prepali da nećemo čuti na tom zboru i našu riječ, kad li se pri kraju pojavio na improviziranoj tribini Božidar Vlačić te držao vatreni govor na hrvatskom jeziku. Urnebesni aplauz ga je pozdravio već kod prvih riječi a na svršetku nije bilo kraja pljeskanju. Poslije podne je bila opet skupština, ali ne u Šiani već usred grada kod glavnog tržišta. Onaj trg iza tržišta između Medulinske i Premanturske ceste vrvio je od ljudi, koji su čekali da čuju, šta je jutros izabrana deputacija postigla. Opet su govorili isti ljudi talijanski i opet je naš Vlačić govorio hrvatski. Držim da je to bio prvi veliki javni zbor od oko 10.000 ljudi u Puli na kojem se čula naša riječ. Nisu mu pljeskali samo naši, nego i oni koji nisu razumjeli ni riječi.

Štrajk je bio likvidiran po bečkom zastupniku na carevinskom vijeću i pretsjedniku »Metallarbeitervereina« Domesu nakon nekoliko dana.

Kako? To su opet mlađji najbolje osjetili na vlastitoj koži, jer ih je uprava arsenalu predala vojnoj vlasti, koja ih je opet poslala nakon kratke vježbe na ratište. Mnogi se nisu više vratili...

Ne bih htio svršiti a da ne skrenem pažnju na jednu stvar, koju bi morali nočiti oni, kojih se to tiče. Istranin je miran i krotak kao janje, ne tiču ga se tuđe stvari i ima jedinu želju da mirno i pošteno živi na onoj svojoj siromašnoj grudi... ali jao, ako se u njemu budi onaj drugi Veli Jože, tad on ne poznaje ni zapreke ni opasnosti.

Edo Bolčić.

Skupština istarskog Sokola u Zagrebu

Prema društvenim pravilima sazvana je za nedjelju 22. januara 1933. u 10 sati do podne, u dvorani ženske realne gimnazije na Katarininom trgu 5

III. redoviti godišnja glavna skupština Sokolskog društva Zagreb III. sa slijedećim dnevnim redom:

1. Pozdrav stariješine;
2. Biranje dvaju članova za ovjerovljenje zapisnika;
3. Referati: a) tajnika, b) blagajnika i revizora, c) načelnika.
4. Rasprava o godišnjem proračunu;
5. Rasprava o predlozima i savjetima uprave društva i pojedinih članova;
6. Podnašanje predloga upravi župe za imenovanje nove društvene uprave, revizora i suda časti.
7. Raznost.

U 10.30 sati u dvorani liceja na Katarininom trgu otvorio je društveni stariješina dr. Ivo Ražem skupštinu. Tom prilikom su položili sokolski zavjet sestre i braća, koja to nisu iz bilo kojeg razloga mogla na 1 decembra prošle godine. Nakon izvještaja pojedinih funkcionara, data je starij upravi razrješnica i jednoglasno je izabrana nova uprava, kojoj je opet na čelu dr. Ivo Ražem kao stariješina. I. zamjenik je Dane Šarić, gradski senator, II. zamjenik dr. Alfred Pichler, profesor, tajnik je zaslužni Viktor Jurčić, gradski manipulant, prosvjetar Ljubomir Jurišić, nastavnik građanske škole, blagajnik Božidar Mladenić, cand. juris, statističar Božo Jurišić, činovnik, gospodar Milan Holjevac, zvaničnik banske uprave, liječnik dr. Just Pertot, načelnik Nikola Štromar, tipograf, I. zamjenik Ivan Mečar, student tehnike, II. zamjenik Zvonimir Poropat, student veterine, načelnica Vera Sulčić-Rener, učenica, I. zamjenica Lili Dojč, bankovna činovnica, II. zamjenica Zora Barić, činovnica banske uprave, odbornici su dr. Hrvoje Akačić, sekretar banskog stola, Petar Benzon, načelnik upravnog odjeljenja banske uprave, Slavko Eisenhuth, član Narodnog kazališta u m. dr. Viktor Višnovac, priv. činovnik, Dragan Panjković, pješ. narednik; zamjenici su: Milan Belin, limarski poslovođa, Vicko Mimica, gradski potrošar, Uroš Mitrović, carinski namještenik, Janko Željina, sprovednik spavaćih kola — Za revizore

Zlatko Došek, bankovni činovnik, Aleksandar Perko, štampar, Alfons Rucner, direktor Jugoštampe, zamjenici: Dragutin Margić, tehničar, Adolf Uličakar, dopisnik, U sud časti izabrani su: dr. Viktor Benković, gradski senator, dr. Andrija Gostiša, kr. javni bilježnik, Ante Marčac, sekretar banske uprave, Andrija Vatovec, trgovac, Željko Vižintin, obrtnik, Zamjenici: Vlado Radan, generalni direktor, Ivan Stari, kao delegati za župsku skupštinu; dr. Hrvoje Akačić, Viktor Jurčić i dr. Viktor Višnovac.

Dr. Ivo Ražem zahvaljuje se na ponovnom povjerenju i obećaje, da druge godine brat tajnik neće trebat u svom izvještaju reći, da je sa društvenim radom u prošloj godini nezadovoljan. Nakon toga recitovao je Ante Cvitković svoju pjesmu »O trojiskim lavovima«, i za to bio oduševljeno pozdravljen. Giuro Prelac u ime »Istre« zahvaljuje se na saradnji, kao i za trak, što ga je naše društvo darovalo društvenoj zastavi »Istre«. Na koncu obratio se stariješina marljivom društvenom tajniku zaslužnom bratu Viktoru Jurčiću, i uz ljep govor uručio mu brončani kip dr. M. Tyrša u znak priznanja za njegov 20-godišnji uspješni sokolski rad, koji je počeo kao prednjak u Puli. Nakon toga je skupština zaključena.

GLAVNA SKUPŠTINA UDRUŽENJA JUGOSLAVENA IZ ISTRE, TRSTA, GORICE I ZADRA, U ZEMUNU

Ovo novo osnovano društvo, koje je razvilo svoju djelatnost najenergičnije u svim pravcima, održaće dne 5 februara 1933 u 15 sati svoju prvu redovitu glavnu skupštinu u svojim prostorijama u Zmaj Jovinoj ulici u restauraciji »Sedam Graničara« sa slijedećim dnevnim redom:

1. pozdrav predsjednika;
2. izvještaj tajnika;
3. izvještaj blagajnika;
4. izvještaj nadzornog odbora;
5. razrješnica starij upravi;
6. izbor nove uprave;
7. pristup savezu;
8. eventualije.

U koliko ne bi bio prisutan dovoljan broj članova, skupština će se ipak održati prema društvenim pravilima pola sata kasnije.

Umoljavaju se članovi, da izvole neizostavno prisustvovati ovoj skupštini.

O POSLANSTVU NARODOV

(Pomenki ob povratku)

Ko pregledujem zdaj naše liste od zadnjih štirih let in se trudim, da bi si ustvaril jasno sodbo o poti, ki smo jo v teh letih prehodili, o razvoju ki smo ga tačas prilastili, o uspehih ki smo jih dosegli, naletim včasih na pojme, ki sličijo ali pa so istovetni sa nekaj veljavna teorija, da je vsakemu narodu odmerjena posebna usoda in da mu je dano posebno »poslanstvo« v pomenu, da mora k celokupnem razvoju narodov vsak narod doprinesiti nekaj svojega, nekaj značilnega, in to ne vsled ali po svoji dejavnosti, po svoji življenjski, temveč vsled neke nepoznan nadnaravne, nadfizične nujnosti, vsled neke višje sile ki je vsakemu narodu posebej začrtala svojo pot, mu dala posebno nalogo in ga poklicala k življenju ob posebnem tipu razvojnega stanja, da zapolni ali pa doprinese svoj zaklad k skupnemu bogatstvu vseh narodov, približno tako kot stopni na oder nek igralec ob gotovem času da pove občinstvu nekaj, za igro silno važnega. V tej opredeljeni pojma pa je treba ločiti dvoje stvari. Strinjani se z mnenjem, da ob gotovem, danem času zgodovinskega razvoja človeštva niso vsi narodi enako veljavni, enako pomembni. Razlika med njihove vsesplošne važnosti ne stopilo vsi istočasno in da ni dano vsem skupaj predstavljati prvega igralca, da narodi niso organizirana vojska, kjer vsakdo koraka po enakem taktu Zadovoljiti pa se ne morem s tako razlago teza razlikovanja kot je nudi teorija o »poslanstvu« narodov zakaj ta razlaga nobena razlaga, vsaj znanstvena, ni.

»Poslanstvo« že kot beseda izvira iz trpnega deležnika »poslan«. In pomen besede ne more biti drugačen kot trpen. Pojem se prenese na realnost razvoja narodov. Narod dela, ustvarja to, kar mu je njegovo »poslanstvo« pokazalo. Narod je »poslan« na svet. Od koga? Kdaj? Zakaj? Kako? Vprašanja, na katera bo odgovor tako malo jasen kot je malo jasna tudi teorija o »poslanstvu« pokazalo. Narod je »poslan« odpoved vsakemu nadaljnemu raziskovanju, vsakemu strojnemu razmotrivanju osnovnih vzrokov kakršnegakoli razvoja. V tem slučaju je narod trpen, le izvršilec neke višje naredbine in ni tvoren. Predstavlja, pa ne ustvarja. Torej tudi o razvoju ni mogoče govoriti.

Rekel sem preje da je ta teorija bila »nekaj« veljavna. Da. Ona ni od danes. Stara je kot je staro narodno čuvstvo. Od tistega časa ko se je iz pojma ljudstvo razvil pojem narod, se je že pisalo o poslanstvu narodov. Razvoj meščanstva je nujno rabil novega pojmovanja o svoji moči in o enotnosti svojega političnega hotenja in je našel narod, in z narodom tudi njegovo poslanstvo.

O »poslanstvu« narodov je mnogo govoril in pisal v Italiji Mazzini. Bil je uverjen, da je njegovemu narodu dana posebna naloga in posebna čast med vsemi evropskimi narodi. Visoko je cenil svoje ljudstvo, trdno je bil prepričan, da bi to ljudstvo zamoglo ustvariti raj na zemlji in da ga tudi bo ustvarilo, zakaj tako je bilo po njegovem mnenju njegovo »poslanstvo«. Njegov narod bi ne delal drugim narodom krivic, ki jih je sam negda pretrpel, v njegovi državi, vsled moralnega območja ljudstva, bi ne bilo socialnih krivic, ne izkoriščanja in niti izrabljanja. Če so razredi, ti razredi bi, po njegovem, morali medsebojno sodelovati. On je celo rekel, da bodo sodelovali, radi »poslanstva« ki ga ima italijanski narod v svetu. Kako vse drugačen pa je bil resnični razvoj tega naroda. Drugačen z ozirom na Mazzinijev sen, sličen razvoju vseh drugih evropskih narodov v zadnjem stoletju. Daleč od realnosti je Mazzini pel svoje speve, zdelo se mu je, da je političen človek, pa je bil le »apostol«. Če bi hotel resnično na podlagi vsakdanjih realnosti, ustvariti Italijo, moral bi delati kot so delali vsi drugi politični možje v Italiji, katerim je on bil nasproten, ali pa bi bil propadel. Bilo je to zadnje res. Zato pa je umrl že doma kot begunec.

O »poslanstvu« so govorili mnogi drugi možje, med temi tudi zastopnik panslavistične misli. Mnogo lepša, napačnega in potvorenega so vedeli povedati ti možje o slovenskih narodih, predpisovali so recepte za vse njih slabosti, odkrivali so vrline, kjer jih ni bilo itd. Da bi se pa pod to površinsko skorjo pozanimali za vzroke dotedanega takega in takega razvoja in odkrili možnosti, pogoje vzroke nadaljnjega dela, za to ti možje niso imeli zadosti talenta. Realnost jih je postavila na krivo stališče. Slovanski narodi so se sicer razvili, vendar ne prav nič tako, kot so ti stari očaki predvidevali. Ali bi se čudili dandanes kdo izmed njih, če bi mu bilo dano iz groba pokukati.

Zakaj to? Je li nemogoče, prav nemogoče pravo spoznati zakaj se naj narod razvija na ta in ne na oni način? Je li nemogoče doumeti vsaj v glavnih potezih bodoči razvoj nekega naroda? Ne, ni nemogoče.

Gotovo pa s »poslanstvom« te razlage ne bomo dosegli. Osnovna podlaga življenju vsakega človeka, in tudi naroda je ravno z organizmom zrastle hotenje »živeti«. Vsako bilje, enkrat rojeno, bo hotelo nadaljevati tok svojega razvoja do zadnje možnosti. Namen bilje je ravno ohraniti se v polni, v najboljši moči. Kakšne so možnosti tega hotenja, kakšne so njegove nujnosti, kakšne so podlage želje samoohranitve. Vot, bi rekel Rus, kadar je hotenje že v bitju, se takoj pokaže to drugo vprašanje: Kako živet. In tukaj so zopet ista vprašanja kot

ZA ZGODOVINO NAŠE EMIGRACIJE

Organizacija v Kranju

preje, ki zavzemajo ves prostor. »Dobro živeti, prijetno živeti«. Ta dobro in ta prijetno ništa nič splošnega, oba sta le relativna. Rad bi vedel, kaj je bilo »najboljše« tistemu primitivnemu človeku, ki je živel pred kdo ve kolikimi tisoči let. Rad bi vedel, kaj mu je bilo »najprijetnejše«. Nam danes je »prijetno« bivati v toplih, lepo zgrajenih hišah, in bi bilo »neprijetno« v jamah. Njim je tedaj morda bilo »prijetno« v jamah in »neprijetno« na drevju. Mi danes o drevju sploh že govorimo ne. Kako bi bilo mogoče živeti na drevju? In vendar je tudi bivanje na drevju imelo svoje večje in manjše »prijetnosti«. Saj še človek ki na stolu sedi, hoče »komodno«, to je »prijetno« sedeti. In dva človeka morda ne bosta našla pri istem sedenju enake ugodnosti.

Kaj pa ima vse to s »poslanstvom« opraviti? Ima opraviti v toliko, v kolikor nam »poslanstvo« ničesar ne razloži. Nek narod se je razvil tako in tako ne ker mu je bilo tako »namenjeno« ali »narejeno« temveč ker so bili dani vsi pogoji in vsi vzroki za tak in tak razvoj. Sloveci so se pomaknili s severa na jug ne vsled poslanstva, toda le ker so jih od zadaj drugi narodi k temu silili, in pa ker jim je postalo ozemlje preozko za vso njih družino in pa ker je proti jugu življenje ugodnejše.

Znanost bo iskala teh vzrokov. Le ti le nam bodo pojasnili, zakaj se danes nahajamo v tem položaju, le ti bodo lahko zadosten material za najdenje našega stališča, naše razvojne točke v območju vesplošnega razvoja. Le poznanje vzrokov bo znanstveno delo. »Poslanstvo« pa nezadostna beseda nezadostnega poznanja.

Igor Volk.

ZBOR »KRNA« V ČERNOMLJU.
Emigrantsko društvo »Krn« v Belokrajini je imelo v nedeljo 15. t. m. ustanovni občni zbor, na katerem se je sestavil odbor, ki mora biti porok za uspešen razvoj društva. Imeli smo v sredi delegata tovariša Štreklja iz Ljubljane, ki nam je v kratki in lepi besedi očitaj smernice saveza in v podrobno delo emigracije v Ljubljani. Enoglasno je bil sprejet predlog, da se je odposlala odanostna brzojavka banu dravske banovine g. Dr. Marušiču in predsedniku saveza Dr. Ivanu Marilji Čoku.

Zal, da se vsled slabega vremena okoličani niso mogli udeležiti. V prepričanju, da delo rodj uspeh, smo se prijateljsko razšli.

PREDAVANJE DR. KAJINA.
U subotu dne 28. o. m. u 8 sati na večer održat će se običajni redoviti članski sastanak. Kao glavna tačka tog sastanka bit će predavanje »Zadrugarstvo i naš seljak u Istri«, koje će održati gosp. dr. Miran Kajin, poljoprivredni savjetnik.

Pozivaju se članovi O. S. i članovi društva »Istre«, da tom sastanku prisustvuju.

NADUCITELJ FRANC VILHAR
Dne 22. januarja je umrl v Gorici, upokojeni šolski upravitelj v Kronbergu, gosp. Franc Vilhar, v starosti 81 let. Pokojnik je bil znan in spoštovan po vsem Gorškem. Nad 20 let je služboval po Vlpavski dolini (Velike Žablje, Vogrsko), zadnja leta pred vojsko pa v Kronbergu pri Gorici, kjer je bil pri izobraževalnem delu desna roka vikarja in sklavatelja gosp. Vinka Vodopivca. Rajni je bil vnet glasbeni in prosvetni delavec. Rojen je bil v Studenem pri Postojni, deloval pa je na Gorškem, kjer je vzgojil celo vrsto mož starejše generacije. Blagemu pokojniku naj sveti večna luč! Zalujočim svojcem naše iskreno sožalje!

ZADUŠNICE ZA BLAGOPKOJNIM DROM PETRICIOLLIEM
Dne 21. o. m. u 9 sati u jutro je u župskoj crkvi sv. Marka u Zagrebu 30-dnevni pomen pok. dru. Josipa Petriciolliu. Očitana le svečana sv. misla i održane zadušnice za upokoi duše pokojnika. Sv. mislu čitao je msgr. dr. Rittig, župnik sv. Marka. Ova je pomen održan inicijativom g. dra. Ive Perovića, bana Savske banovine, prijatelja i školskog druga pokojnikova, čime je udovoljio i želji tolikih prijatelja i štovatelja pok. Petriciollija, koji borave u Zagrebu, i koji su se na plemeniti poziv g. bana odazvali i u velikom broju nabunili crkvi, da i oni svom nezaboravnom prijatelju i odličnom otadžbeniku iskažu čuvstva pjeteta. Pored g. bana dra. Perovića, g. Petra Benzona, načelnika banovinskog upravnog odjeljenja i banova sekretara g. Vojnovića bile su tu na okupu mnoge najuglednije ličnosti dalmatinske kolonije u Zagrebu, emigranti iz Julijske Kraljevine, zastupnici štampe i gradjanstvo. Ova je pomen dojmio se svili onih, koji su čijenili rad i zasluge pokojnika, koji je svoj narod veoma zadužio.

Molimo sva bratska društva i pojedince, kojima smo poslali na raspačavanje blokove za fond »Istre«, da nam te blokove čim prije obračunaju.
Molimo nadalje sve organizacije, kojima smo poslali spisakove dužnik, na pretplati, da nam čim prije doznače utierane iznose.
Početak je nove godine i zato moramo svršiti sa obračunima prošle godine. Radi toga molimo, da se gornje naše molbe uvažavaju.

UPRAVA.
Ig. Breznikar
Trgovina kave i čaja. — Vlastita elektropržiona i elektromlin za mljevenje.
ZAGREB, ILICA BROJ 65
Telefon 7657

Zgodovina tega društva je burna, gotovo pa tako pestra, kot v nobenem drugem kraju, kjer obstojajo emigrantska društva. V vrsti omladinskih društev ga moramo prištevati med najstarejše. Ko je začel »Orjem« širiti svoje podružnice, je bila taka podružnica ustanovljena tudi v Kranju in sicer že 10. septembra 1929., ko je bil sklican pripravljalni sestanek, oziroma 24. oktobra istega leta, ko se je vršil ustanovni občni zbor. Društvo se je začelo lepo razvijati in delovati, vendar pa ga je nemalo pretresel, ravno tako kot ostale podružnice, razpust glavnega odbora v Ljubljani. Negotovost ali smejo delovati podružnice, medtem ko je glavni odbor razpuščen, je povzročila, da se je po daljšem kolebanju, ki je trajalo od aprila do julija leta 1930., društvo »Orjem« na občnem zboru dne 27. julija 1930. prekrstilo v društvo »Zarja« in si izpremenilo tudi pravila v nekaterih točkah. Političen položaj pa je bil v tistem času tako napet, da so bila pravila potrjena šele aprila meseca leta 1931. in da se je 17. maja 1931. šele mogel vršiti občni zbor pod novim imenom.

Društveno delovanje je sicer potekalo normalno, vendar pa včasih preaktivno, kar je razumljivo, če upoštevamo, da je stala društvu na čelu in da je isto tudi združevalo samo mladino. Bilo je očitkov, kritike, opozicije in sporov in to je oviralo pravo delovanje. Na občnem zboru dne 10. januarja 1932. leta je bila izvoljena nova društvena uprava, ki je kolkortoliko odgovarjala željam skupnosti in potrebam, ki jih zahteva naše emigrantsko vprašanje. Po zaslugah nekaterih se je zgodilo, da je uprava imela premnogokrat vezane roke in ni mogla doseči tistega, ker je hotela. Na občnih zborih 26. junija in 13. julija preteklega leta pa je prišlo do očitnega preloma med dvema strujama v emigrantskih vrstah v Kranju. Prišlo je celo do ločitve in je skupina, ki je delovala v okviru »Bazovice«, ki se ni imela potrebnih pravil, odločno zahtevala reorganizacijo društva. Od tedaj naprej je iz Kranja v »Istri« izostalo vsako poročilo in so se čitatelji gotovo izpraševali, če emigrantov in emigrantske organizacije v Kranju ni več. Pa ni bilo tako. I »Zarja« i »Bazovica« sta delovali vsaka na svoj način.

»Zarja« je imela še nadalje svoje sestanke vsak terek, imela je svoje odseke, ki se pa naravno niso mogli zadostno razviti, ker je primanjkovalo moči. »Zarja« je priredila več izletov in 31. avgusta preteklega leta vrtno prireditev na vrtu g. Grajzerja na Prmskovem.

Da drugi strani pa je delala »Bazovica«, ki si je postavila parolo: »Delo do osvobojenja, delo v skupnosti in slogi«. Imela je v tem času trinajst sestankov, izmed katerih je posebno važen prvi, ki se je vršil 25. julija, kjer se je natančno opredelilo razmerje med »Zarjo« in »Bazovico« in sklenilo, da se moramo čuvati vsakih izgredev in delati le v pozitivnem smislu ter na to, da pridobimo za naše delo in pritegnemo k reševanju našega vprašanja vso ono inteligenco, ki je izostala. Sklenilo se je sestaviti pravila po zgledu »Tabora« v Ljubljani in »Nanosa« v Mariboru, kar se je tudi storilo. Važen je še enajsti sestanek z dne 28. septembra preteklega leta, ki se je vršil zato, da bi skupno z inteligenco, s katero se je ves čas vodilo razpravljanja pogovorilo o tem, na kak način naj se začne delati, da bi tudi ona pristopila in pomagala. Primorski inteligenti iz Kranja so se tega sestanka udeležili v častnem številu in se je koncem vseh razprav enoglasno sklenilo delati z vsemi močmi na to, da se društvi »Zarja« in »Bazovica« združita v novo društvo, z novim imenom, novimi pravili in novo upravo.

Vse to naj bi se zgodilo na izrednem občnem zboru »Zarje« 9. oktobra. Ta se ni vršil. Izvoljeni so bili nato po trije člani vsakega društva, ki so se smatrali kot nekak pripravljalni odbor za ustanovitev novega društva, in za tisti odbor, ki naj bi sestavil nova pravila. A kljub temu tudi na občnem zboru 16. oktobra ni prišlo do enotnih rezultatov. Šele na občnem zboru, ki se je vršil teden dni pozneje, se je doseglo, da sta tako »Zarja« kot »Bazovica« likvidirali in da se je ustanovilo »Primorsko prosvetno in podporno društvo Sloga« s sedežem v Kranju za ves kranjski srez.

Predno za bom govoril o delu »Sloga«, je treba podati račun o delu »Bazovice« in »Zarje« do ustanovitve »Sloga«.

Mentalno bomo podali referat o delovanju »Bazovice«.

Poleg rednih tedenskih sestankov, ki so se vršili vsako sredo, so bile dvakrat na teden vaje dramskega odseka in po dvakrat na teden vaje pevskega zbora. Uspehi pa, ki so bili doseženi so na kratko sledeči:
31. julija se je 22 članov (6 članic) udeležilo omladinskega tabora na Jesenicah. Pevski zbor je nastopil na taboru in pozneje na postaji v Lescah, kjer je vzbudil splošno pozornost. 2. 8. so bila vložena pravila. 7. 8. sta »Zarja« in »Bazovica« poslali svoja delegata na emigrantski izlet v Laško. Seja omla-

dinskega sveta je tu odbila vstop »Bazovice« v Centralno tajništvo. 14. 8. je bil v Skofji Loki ustanovni občni zbor »Edinosti«. Udeležilo se ga je 26 članov (8 članic). Na popoldanskem koncertu je nastopil celoten moski zbor, kvartet, govorni zbor in posamezni člani dramskega odseka »Bazovice«. Nastop je uspel. 20. 8. zvečer se je odpravilo 7 članov (tri članice) peš v Kamnik na ustanovni občni zbor emigrantskega društva »Tabor«. 4. 9. o priliki veslovanskega kongresa narodnih nos se je 21 članov (8 članic) odpeljalo v Ljubljano s šopki cvetic, s katerimi so se obenem s člani »Tabora« poklonili pred univerzo neosvobojenemu domu in bazoviškim žrtvam, čijih spomin je »Bazovica« še posebej obhajala. 5. 9. na pokopališču pred spomenikom, 7. 9. pa na sestanku s predavanjem in komemoracijo.

Brez dvoma pa je bil višek dela v tej dobi propagandni izlet v Globasnici na Koroškem, kamor se je 18. septembra iz Kranja odpeljalo s tovornim avtom 39 članov (13 članic) zjutraj ob petih in neslo našim bratom v Korotan našo nacionalno, narodno in umetno pesem. Ko so dospeli tja, so jih ondotni Slovenci, naši bratje, ki dele isto usodo z nami, radostno in navdušeno sprejeli. Po kratkem počitku pa so odšli k Sv. Hemi, kjer so si člani in članice ogledali drugi del naše nesvobodne zemlje, vso Podjuno tja do Celovca, ves Rož in so mogli videti še daleč tja gori proti grebenom Visokih Tur in Svinjske planine. Popoldne je pevski zbor v društveni dvorani »Katoškega prosvetnega društva v Globasnici« zapel par nacionalnih pesmi, poleg tega pa je dramski odsek z govornim zborom pred igro recital močno župančičevo »Kovaško«, tovariš Kovačič deklamiral: »Vseh živih dan«, Korošci pa so nato igrali Finžgarjevo: »Naša kri«. Med pavzami je zopet pel pri polni dvorani naš pevski zbor. Po igri so bili izmenjani medsebojni pozdravi in se je razvila animirana, vesela in prijetna zabava. Le prehitro se je bližal čas odhoda. Bratje na severu so si namreč prizadevali zadržati nas. Toda ni bilo več mogoče ostati. Med navdušenim vzklikanjem koroškimi in primorskimi Slovencem ter v prepričanju, da bo nam obojim skoraj zasijala svoboda, je odpeljal avto naše članice iz zemlje, lepe kot biser. Vsi so pa vedeli eno, namreč to, da se bomo še vrnili tja. To smo jim tudi obljubili, ko so nas prosili. Izlet bo ostal v nepozabnem spominu tako nam, kakor našim bratom s Koroške.

2. oktobra je pel naš pevski zbor v Struzevem. 10. oktobra je »Bazovica« skupno s Sokolom v Kranju obhajala spomin na 12. obletnico koroškega plebiscita. To pot je nastopil dramski odsek z govornim zborom Gradnik: »Molitev beguicev«, Golar: »Gospa Svetas«, in z deklamacijama Pregelj: »Ubiti zvone«, ki jo je deklamiral tovariš Kovačič, in Kosovel: »Mati čaka«, ki jo je prednášala tovarišica Batističeva. 15. oktobra se je na sestanku vršila komemoracija za Gortanom. Obenem se je okrasilo simbolični spomenik in prižgalo sveče. 16. oktobra so se že vršili poizkuzi za združitev v novo društvo, ki pa so se realizirali šele 23. oktobra na občnem zboru. To so bili izvoljeni ljudje, ki so voljni delati v pozitivnem smislu, resno in ki so tudi v stanu doseči društvu potreben ugled, ki ga društvo mora imeti, če hoče dostojno vršiti svoje naloge. To je sedaj že dokazano, kajti uspehi društva na vseh poljih kažejo, da je bil tak način edinito pravilen.

Nov odbor, s tovarišem prof. Ivančičem, kot predsednikom, tovarišem Kraigherjem, kot podpredsednikom, tov.

Rojcem, kot blagajnikom, tov. Mavričem kot tajnikom na čelu, je sel takoj na delo in je najprej posarbel, da je bila do prvega novembra udeležana v spomenik lepa medena plošča z imeni naših mučnikov, krajem in dnem smrti, katero je daroval g. Sevcu, tiskarski mojster. Na dan Vseh Svetih je bil spomenik okrašen z neštevilnim cvetjem in svečami. Ovit je bil s trnjem in jugoslovensko trobojnico, razstavljene pa so bile tudi slike naših mučnikov Gortana, Bidovca, Marusića, Valencića, Miloša. Razna društva so poklonila venice. Ravno tako zasebniki. Ves dan so se množice zbirale okoli njega in se spraševale o pomenu. Popoldne, po cerkvenih obredih, je društveni pevski zbor zapel štiri žalostinke, dve ob spomeniku, eno ob grobu našega nepozabnega Dušana Pirca in eno na sredi pokopališča. Tovariš Kovačič pa je pred spomenikom imel kratek, v srce segajoč nagovor. Nato je pevski zbor zapel tudi padlim vojakom na vojaškem pokopališču na Rupi.

Društveni sestanki se vrše redno vsak teden. Ker je doslej bilo veliko debat o notranji ureditvi in sancijski društva, se ni moglo polagati tolike važnosti na predavanja. Pač pa se bo v bodoče to gotovo izboljšalo. Ne smemo pa pozabiti predavanj tov. predsednika: o Kumanovski bitki, o Gregorčiču, o Bajcu in o Sedeju.

12. novembra je poslušalo 80 članov in članic v društvenih prostorih radioprenosa programa Kluba Jugoslovenskih primorskih akademikov. Pred prednosom pa je imel na zbrane kratek nagovor tov. predsednik v spomin na nesrečno Rapalsko pogodbo.

Socijalna akcija. Ker se je bližala zima in je bilo brezposelnih potrebnih mnogo, jih je odbor po svojih močeh preskrbel zaposlenje, za tale pa je poskrbel s široko podporo akcijo, ki je dosegla dovoljve uspehe, četudi seveda gorja ni rešila. Iz nabranih denarj lo na Miklavževem večeru, društvo priredilo 3. decembra obdarovanih v društvenih prostorih otrok društvenih članov in članic in članic ter nekaj družin, rila so obstojala iz oblek in obute leg tega pa je bilo nabranih živil v skupni vrednosti za Din Te realije se je razdelilo deloma družine brezposelnih članov, deloma se je dalo »Delavski kuhinji v Kranju«, ki je za odgovarjajoči znesek dajala hrano brezposlenim in potrebnim, a samo delavnim članom. To nalogo je izvršil socijalni odsek.

Poleg tega obstojajo še pevski, prireditveni in zabavni odsek izmed katerih ima vsak svojo nalogo.

V okviru zabavnega odseka se vrše redno vsako nedeljo plesne vaje katere posečajo sicer tudi člani in članice v prvi vrsti, pa prijatelji in simpatizerji društva. Plesne vaje so v zimskih mesecih edini društveni redni dohodek.

Pevski odsek ima redno dvakrat tedensko pevske vaje, šteje 16 članov in je žel popolen uspeh na poslednji prireditvi o kateri smo že poročali.

Pri vsem tem se seveda skrbi, da je članstvo stalno v medsebojnih stikih in obveščeno tudi o novicah iz domovine.

Reorganizacija društva je torej popolnoma uspela, v zadovoljstvo vseh, ki so voljni pozitivnega dela, v veliko korist ne samo emigrantom v Kranju, temveč v korist emigrantski skupnosti sploh. Z reorganizacijo je postalo društvo močan faktor v javnem življenju mesta Kranj, močna emigrantska ednica, ki bo močan branik na severu naše države proti zagrizenemu sovražniku naše zemlje in našega ljudstva. -r.

Naručuite
DŽEPNI KALENDAR
EMIGRANT
ZA GODINU 1933
Poslužite se našom narodžbenicom koja je odštampana iza ovog oglasa na idućoj strani dolje.
Uprava lista „ISTRA“, Zagreb
MASARYKOVA ULICA BR. 28e

NAŠA OMLADINSKA FRONTA

I ako je ovaj članak pisan u izrazito polemičkom tonu, mi ga ipak donosimo, ma da nije time rečeno, da redakcija dijeli mišljenje pisca.

Leto dni poteka od onega trenutka, ko je na tem mestu mogočno zadonel klic našega življenja med našo emigracijo, klical mladino k prebujenju in jo vabil v enotno, delavno in borbena armado novega mladinskega pokreta. Vsi, ki so do tedaj zrl na mladino s prezirnim in omalovaževanjem so ostrmeli pred klicem smrti in novega življenja obenem, zbalii so se za svoje premoženje, ki so ga prinesli iz preteklosti v sedanost in ga neoskrunjenega hoteli izročiti svojim potomcem. Toda glas jim je prišel prezgodaj, saj se niso odrešili naroda, saj niso še dovršili svoje naloge, ki je bila naložena samo njim, saj mladina ni sposobna za resno in težavno državno delo.

V znamenju novega časa, novega dela, življenja in trde sedanosti je stopala nova generacija v življenje. Vsi so bili prepričani, da si je mladina svesta novega časa in svoje naloge, ki ji jo narekuje zgodovina to je oštre borbe proti nasprotniku za svobodo in pravico lastnega naroda na lastni zemlji. Zbrala se je tedaj naša mladina, da presteže svoje delavce, pregleda svoje vrste, da usmeri delovanje posameznikov, skupin in organizacij v enotno smer k skupnemu cilju, da udari temelje novemu pokretu, ki naj ima skupen izvor in ki naj vse struje zlije v enotno strugo. Toda ali ni že začetek kazal, da je ta ideja preuranjena in da nismo še zreli zanjo, za samostojno pot, za neodvisno gibanje in delo? Ali smo res še mladež, ki ne more korakati brez opore očetov? Res je, da je ideja prišla nenadoma in zato ni mogla zajeti vse vrste naše mladine, ki je šele ustvarjala in utrjevala lastne edinice in ni mogla vsled tega dojeti pomena omladinske centrale in širokega pokreta vne emigrantske mladine. Popolnoma razumljivo: najprej postajati krepko stavbo posameznih organizacij in na njih šele graditi skupno sredino. Na drugi strani pa mnogi, ki se dejstvom v družbenom življenju ukvarjali, krajin niso videli in čutili skupnega središča, drugi zopet ni globlje v pokret sam, tretji mnogih, mnogih vzrokov niso za tako ustanovo. Kljub težavdušecem ozračju je vendar pri nekake osrednje centrale, ki naj bodno vodila ves mladinski pokret. Četani smo bili, da bodo težave odin in da bosta čas in delo dokazala o potrebo te ustanove in da se bo mentaliteta posameznikov s časom spremenila v prid celote.

Toda vsa upanja, ki so bila na obzorju, se niso uresničila. Še pred kongresom je prišlo do cepitve mladinskih vrst v dejanskem in vodilnem središču naše emigracije. Nastalo je strupeno ozračje, ki je pretilo uničiti vse in kateriga ni mogel očistiti ni najvišji emigrantski forum. Mladinska centrala naj bi bil organ, ki bi skušal najti primerne rešitev, kar ji pa ni uspelo, bodisi, ker ni mogla izvajati sankcij radi omalovaževanja sklepov, bodisi vsled dvojnih obrazov njenih članov, ki so bili obenem tudi člani posameznih organizacij. Tako je šlo življenje svojo pot na levo in desno. Zunanje organizacije niso videle v stvari drugega kot ednostaven preprič, izbruh užaljenih osebnih ambicij, zato se niso zmenile za središče, včasih pa so celo z enim ali drugim korakom še bolj zastupile ozračje, središče pa se ni zmenilo zanje, saj ni moglo rešiti niti domačih problemov. Tako smo bili vedno na početku, ali pa še dalje od njega. Dejanskega pokreta naše mladine ni bilo i ni mogoče ustvariti, kajti vse naše delo se suče okoli posameznih organizacij, ki so odvisne od mnogih ozirov na levo in desno. Med njimi ni nikakih niti organizacijskih niti idejnih vezii, niti skupne osnove, razen golih formalnosti. Vsaka teh organizacij živi svoje lastno in posebno življenje in gradi na onem polju kjer ima pač možnosti in sposobnosti, v okvi-

ru danih razmer, toda preko teh ne more. Vsak se ljubosumno oklepa samo lastne organizacije. Nihče ne razume in ne uvidi, da je nad organizacijo še nekaj več, so še druge organizacije in da vse skupaj tvorijo celoto, kateri se morajo podrediti posamezne edinice.

V pravem individualizmu se razvija življenje posameznih organizacij in posameznih oseb. Vsaka organizacija hoče biti celota zase — prav tako kakor starejši — najmanj pa more prenesti kak forum nad seboj, ki bi ga tvorili omladinci sami. Prav tako pa tudi posameznik ne more prenesti nekake »diktature« svojega tovariša, ki bi sedel v ustanovi, v kateri sam ne bi bil. Taki čisto individualni pogledi na naše delo so uničili še tisto trhlo vez, ki se je ustvarila med organizacijami. Tem stališču se je v mnogih slučajih — kar je popolnoma razumljivo, saj sta si individualizem in optimizem zelo blizu — pojavilo tudi optimistično stališče, ki je nihalo med sedanostjo in preteklostjo, vedno bolj koketiralo z zadnjo, dokler ni pod geslom kompromisarstva obrnilo hrbet sedanosti in zašlo popolnoma v objem dedščine stare generacije. Tako je nastala nova razpoka v naši fronti, ki je sicer majhna, toda že dejstvo, da je nastala utegne imeti svoje posledice še v embriju. Tako se krha armada, nosilec bodočnosti, centralna edinica pa visi vsled teh razmer v zraku in čaka težke odločitve.

Tak je položaj po preteku enega leta v katerem je število organizacij, ki hočejo biti omladinske močno naraslo. Zalosten za mladino samo in za tiste, ki so od nje več pričakovali, vesel za tiste, ki jim lastna in svobodna pot mladine ne gre v račun in ki hočejo z njeno življensko silo oživeti svoje ohromele ude. Tisti pa, ki so za kompromis naj vedo, da bo s to injekcijo ohromelo tudi mlajše steblo, kateremu je življenski obstoj dan od narave, zajamčen zamo v svobodi in prostem razmahu. V koliko je mladina pridobila na izkušnjah, koliko se je dvignila njena zrelost in koliko je naraslo spoznanje bo dokazala bodočnost. Vsa vprašanja se lahko rešijo, rešiti ni mogoče samo enega, ki za mladino ne sme obstojati, to je vprašanje povratka v preteklost.

—e.

IVAN TRINKO ZAMEJSKI

Prilikom sedamdesetgodinjice

25 ovog meseca navršit će seni već oglašal v naših revijah s pesmi- sedamdeset godina od rođenja jednog naseg rijetko zaslužnog čovjeka: Ivana Trinka, poznatog kulturnog i nacionalnog radnika iz Beneške Slovenije, iz zemlje koja je bila još prije rata pod Italijom. Cestitajući mu, mi želimo da ga Bog još dugo poživi. Prenosimo iz ljubljanskog »Slovenca« ovaj lijep članak, koji je napisao o Trinku g. dr. Joža Lavrenčić:

Beneška Slovenija — pravilnični svet tam za gorami ob Nadiži in Teru in vendar naš izza davnih stoletij, ko so naši pradedje pridri od severa do Čedadu in od vzhoda do Vidma in strahovali Langobarde, dokler se niso z njimi poravnali in sprijaznili in je naš slovenski jezik vladal celo na dvoru čedajških vojvod, kor priča Pavel Diakon, govorec o Gisulfovem sinu Rodualdu. Langobarde že davno ni več, nas roba je ostal in živi še danes svoje slovensko življenje, čeprav je po letu 1866 odrezan od našega narodnega telesa.

V tej zemlji se je rodil v Trémunu pod Matajurjem 25. januarja 1863 v preprosti kmečki hiši Ivan Trinko — oče beneških Slovencev in danes nestor slovenskih pesnikov.

Iz prijazne gorske vasi, odkoder je gledal preko Nadiške doline v Čedad in se v Videm, ki se je svetlik tam daleč dol v nepregledni ravnini, ga je izvabilo v svet hrepenenje in želja staršev, da bi postal gospod. Šel je ono pot, ki jo tako lepo opisuje v »Ovčjem kaplanu«: v Čedad, da se v meščanski šoli privadi kolikor toliko latinščini (Naši paglavci str. 53), putem pa v semeniško gimnazijo na Videm, kjer se kar začudil, ko je dobl slučajno v roke prvo slovensko knjigo, ki je vnela v njem navdušenje za materin jezik. »Dobro pomnim«, pravi, »kaj sem moral prestati v šestem razredu, preden sem se naučil brez učitelja, brez slovnice in brez slovarja malce slovenščine, in sicer skrivaj, ponoči«.

Da je na mladega gimnazijca odlično vplival tudi stari kaplan šentpeterski, Peter Podreka, prvi beneški slovenski pesnik, priznava Trinko sam, ko pripoveduje, kako mu je posojal slovenske knjige in ga navduševal zanje. (Cf. Mohorjev koledar za leto 1924).

Po končanih gimnazijskih studijah je vstopil Trinko v videmsko bogoslovje. Preden je bil posvećen, je moral 1886 odslužiti še vojake, nakar je še isto leto 20. junija pel v domači vasi novo maso »z nemalim veseljem, povzročnim iz več razlogov, med katerimi ni bil zadnji, da je v oni priložnosti triumfirala slovenska ideja. Počastili so ga na njegovih »ojceti« s slovenskimi pesmi, izmed katerih je bilo troje v Vidmu tiskanih« (Rutar 176).

Novomašnik Trinko ni šel v dušno pastirstvo. Poklicali so ga v videmsko nadškofijsko semenišče za prefekta, kjer je postal čez štiri leta profesor škofijske gimnazije, pozneje pa profesor filozofije in teologije v bogoslovju, kar je še danes.

Kaj pomeni Trinko kot uzgojitelj in profesor v dobi skoraj pol stoletja, ve oni, ki je kdaj hodil po Beneški Sloveniji. Pa se ni udeležoval naš jubilat samo za katedrom, tudi kot politik je mnogo, mnogo koristil svoji ožji domovini. Ponovno so ga njegovi rojaki volili in poslali v videmski pokrajinski zbor in še leta 1923 v izvršni odbor ljudovcev — partito populare, ki so ga visoko cenili, saj je bil mož na svojem mestu. Politično se je seve vedno udeleževal kot zvest, lojalen italijanski državljan, skrbeč pa pri tem zlasti za dobrobit svojih ožjih rojakov.

Živeč na skrajni meji našega življa, se je Trinko vendar živo zanimal za vse naše slovensko kulturno gibanje. Mnogi se ga gotovo še spominjajo s predvojnih katoliških shodov in velikih zborovanj naše Dijaške zveze v Ljubljani.

Potem, ko se je naučil »malce« slovenščine, je Trinko že leta 1884 priobčil v ljubljanskem Zvonu nekaj pripovedk kot »Narodno blago iz Beneške Slovenije«, naslednje leto »Pesmi beneškega Slovenca« pod pravim imenom poslej pa je pel kot Zamejski ali pa pod šifro I. T. ali D. I. T. Oglašal se je tudi v »Slovanu«, ki sta ga izdajala Hribar in Tavčar, in v »Domu in svetu«. Leta 1897 so izšle v Gabrščkovih »Slovenski knjižnice« (snopič 60—61) v Gorici »Poezije. Zložil Zamejski«. — Kritika je te pesmi sprejela hladno, čeprav bi jih bilo lahko še danes v novi izdaji vesel. Izza tega leta se Zamejski

jo — gojil jo je sicer še, vsaj prigradniko, kot vemo — zato nas je pa vodil s spretnim peresom po svoji ožji domovini. Že leta 1890 je v ljubljanskem Zvonu opisal življenje Petra Podreke, ki se ga je spomnil ob stoletnici tudi v goriški »Mladiki«, leta 1898 smo pa z zanimanjem brali v Domu in svetu njegovo »Beneško Slovenijo«, brez katere bi najbrž ne imeli Rutarjeve knjige. Prav tako prijetno in prisrčno za širšo slovensko javnost v Mohorjevem koledarju 1905. V Domu in svetu se je leta 1907 zopet oglašil in nas peljal v Rezijo, ki so jo le redki kdaj videli (Hajdimo v Rezijo«). O Beneški Sloveniji je pisal tudi še v Jadranskem almanahu za 1923.

»Staro, toda se vedno živo in občutljivo srce« je Trinka, kot pravi, leta 1929 zopet vrnilo leposlovju. V »Goriški Mohorjevi družbi« so izšli njegovi »Naši paglavci, črtice in slike iz beneško-slovenskega pogorja«. V prisrčnem predgovoru se pisatelj opravičuje, a s svojimi deveterimi zgodbami, ki so čudovito lepi spomini na njegovu mladost, je gotovo razveselil vse, ki so knjigo brali. Nekaj podobnih črtic je isto leto izšlo tudi v goriški »Družini«.

Trinko je tudi izvrsten prevajalec. Od Prešernovi stoletnici je prevedel nekaj njegovih pesmi v italijansko, prej pa je že seznanil italijansko javnost, ki se je zanimala za naše slovstvo, s Stritarjevim »Gospodom Mirodolskim«. Italijanom je tolmačil tudi lepote ruskih pisateljev, tako Gogoljevega »Tarasa Bulbaja«.

Trinkovo znanstveno delo ni nič manjše. Dolga je vrsta njegovih filozofskih teoloških in historičnih razprav, ki jih je napisal v latinskem in italijanskem jeziku. Da bo slika našega jublanta popolna, kolikor jo moremo podati na tem mestu, naj povemo še, da je Trinko tudi — slikar.

Ob sedamdesetletnici, ko se bodo zbirali okoli svojega očeta rojaki v Beneški Sloveniji, se častitljivega jublanta s hvaležnostjo in ljubeznijo spominjamo tudi mi, želeč mu, da bi ga ljubi Bog ohranil še in še v blagor mladini in narodu, iz katerega je izšel in ki bolj ko kdaj potrebuje v teh časih preizkušenih mož — uzornikov.

Dr. J. L.

BILJEŠKE O NAŠOJ ZEMLJI I LJUDIMA.

U jednom članku, koji je pisao Jure Turina, u »Novom listu« od 22 januara naišli smo na ove detalje:

U starija vremena prokopan je otok Cresko-Lošinjski poprieko izmedju Osora i Lošinja na najužem mjestu, da mogu manji brodovi i ladje prolaziti kroz taj kanal iz gornjeg mora u donje.

To je napravljeno radi toga, da brodovi ne prave suvišni put oko otoka.

Talijani nazivaju taj kanal »Kavada«.

Na sredini Velike Učke sa istočne strane je velika draga, u kojoj se nalazi oveća šuma pitomih cijepljenih kestenja. Šuma je dva kilometra široka, a četiri dugačka.

Od Medulina do Mrlece prostire se gusta šuma obrašena drvećem visokim dva metra. Šuma je široka 4 kilometra, a prostire se u dužini od 6 kilometara. To drveće je zeleno jednako u ljeti i zimi.

Drveće zovu koleš.

Izmedju Lovrana i Mošćenica leži mjesto Medveja, gdje sam god. 1905 vidio jednu veliku sliku na jednom zidu; dugačku dvanaest, a visoku tri metra. Spomenutu sliku slikao je jedan profesor iz Venecije. Slikao ju je do onda 17 godina i još nije bila gotova. Slika bi imala predstavljati Adama i Evu u naravnoj veličini, a na njoj su imali biti naslikani i svi do tada najmanjiti ljudi do posljednjeg Ivana Mažuranića.

Izmedju otoka Krka i Cresa prostire se mali otočić Plavnik. Vlasnik toga otočića imao je god. 1874 više tisuća kunića, pa je prema tome glavna grana njegovog gospodarstva bila uzgajanje kunića.

Ispod Velike Učke prema zapadu, leži mjesto Sušnjevica, a dijeli se na dva sela, koja nastavaju čisti Rumunji, koji međusobno govore jezikom rumunjskim, međutim sa ostalim narodom govore hrvatski. God. 1905 boravio je kralj rumunjski — Karol u Opatiji. Tom zgodom je pohodio Sušnjevicu i razgovarao dulje vremena sa svojim zemljacima.

U FOND „ISTRE“

Ova rubrika nastavlja se i ove godine pod devizom.

»Da bi »Istra« izlazila svakog tjedna re dovi u normalnom formatu.«

Bilježimo ova nova imena plemenitih darovatelja:

Luka Sebelja, Ogulin, za prodane blokove	Din	100.—
Bančić Sime, Bijeljina	»	20.—
Banko Roman, Gjenović	»	30.—
Rudolf Ema, Cerknica	»	5.—
Ančić Ivo, Maribor	»	13.—
Društvo »Jadrane«, Maribor, za prodane blokove za fond	»	100.—
Ladavec Ivo, sres. veterinar, Piroč	»	60.—
Dobrila Ivan, Drvar	»	10.—

U posljednjem broju objavljeno Din 14.235.50

UKUPNO Din 14.573.50

Vi sigurno niste mediu onima, koji neplaćanjem pretplate upropastavaju naš list ?

Ovdje odrezati

NARUDŽBENICA

kojom naručujem od uprave lista »Istra« u Zagrebu _____kom. džepnog kalendara »Emigrant« za godinu 1933. a Din ro— po komadu, ukupno Din _____koju Vam sumu danas šaljem sa Vašom čekovnom uplatnicom br. 36.789.

Molimo čitljivo ispuniti

Ime i prezime _____
 Zanimanje _____
 Mjesto _____
 Z pošta _____

Poslužite se sa našom čekovnom uplatnicom broj 36.789, koju možete dobiti na svakoj pošti

ODLIKOVANI KROJAČKI SALON ZA GOSPODU

A. Slavec
ZAGREB

Mesnička ulica br. 1. Telefon br. 74-43
VELIKO SKLADISTE NAJMODERNIJIH PRVORAZREDNIH ENGLJSKIH ŠTOFOVA

